

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Toolkit voor ouders – Youth for Love 2

Een gids voor ouders en begeleiders met tools voor het voorkomen van en omgaan met geweld op school en leeftijdsgenoten

Deze toolkit werd medegefinancierd door het **programma Rechten, gelijkheid en burgerschap van de Europese Unie** (2021-2026).

De inhoud van deze toolkit geeft enkel de visie van de auteurs weer en valt onder hun eigen verantwoordelijkheid. De Europese Commissie aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de informatie die het bevat.

Wetenschappelijk toezicht:

Lisa Brambilla – University of Milano Bicocca; Mara Ghidorzi – AFOL Metropolitana, Corinne Reier – Action Aid Italy

Teksten en methodologieën: Lisa Brambilla – Milan Bicocca University;

Bijdragen: Livia Aninoșanu – CPE, Mariza Tsachali, Despoina Kardogerou – ActionAid Hellas, Alessandra Folcio, Corinne Reier – ActionAid Italia, Nele Kelchtermans, Charlotte Decroc – UCLL, Mariaelena Vittori – Afol Metropolitana

Supervisie: Maria Sole Piccioli – ActionAid Italy

Bewerking door AFOL Metropolitana

Gepubliceerd: April 2022

contacten

website <https://www.youthforlove.eu/>

E-mail ActionAid Italia : educazione.ita@actionaid.org

SAMENVATTING

Het project Youth for Love 2 is gericht op het voorkomen, opsporen en aanpakken van geweld tussen adolescenten (14-18 jaar) in 5 lokale gemeenschappen in 4 Europese landen (Italië, België, Griekenland, Roemenië). We willen positief gedrag tussen jongeren, gezinnen, onderwijsprofessionals en de gemeenschap bevorderen, door hen te betrekken bij lokale initiatieven, ontwikkeld en geleid door jongeren.

Het project is een uitbreiding van het oorspronkelijke initiatief Youth for Love, dat tussen 2019 en 2021 is ontwikkeld en uitgevoerd om gendergerelateerd geweld te voorkomen en te bestrijden. De beslissing om ouders te betrekken bij de projectdoelen in Y4L2 is gebaseerd op de resultaten uit de bevraging bij jongeren op secundaire scholen in het eerste project. Ongeveer 68% van de leerlingen verklaarde namelijk dat zij hun familie in vertrouwen namen als zij het slachtoffer waren van geweld en pesterijen.

Uitgaande van deze resultaten wil de toolkit theoretische en praktische richtlijnen aanreiken om gezinnen te ondersteunen bij het voorkomen van, het contrasteren met en het reageren op modellen van intersectionele discriminatie, in het bijzonder peer/cybergeweld onder adolescenten, een complex en structureel fenomeen met meerdere vormen en ernstige gevolgen. Andere actoren, zoals opvoeders of verenigingen, kunnen ook baat hebben bij de toolkit om programma's in de onderwijsomgeving vorm te geven. Door de 'whole-school' benadering volgen, waarbij leerlingen, personeel én ouders betrokken worden, zullen scholen nieuwe bondgenoten vinden in gezinnen.

De voorgestelde methodologische benadering erkent hoe belangrijk het is om te luisteren naar en ouderschap te erkennen als een voortdurende, dagelijkse ervaring. Door alle deelnemers te betrekken bij de complexiteit van de hedendaagse samenleving en de gemeenschappen waarin zij leven, is ouderschap de referentie en het uitgangspunt voor het verbeteren van die activiteiten die een pad voor groei uitstippelen.

INLEIDING

Youth for Love 2: Project-overzicht

Youth for love is geïmplementeerd binnen het wettelijke en conceptuele kader van de strategie van de Raad van Europa inzake de rechten van het kind 2016–2021, waarin het voorkomen van geweld is aangemerkt als een van de vijf prioritaire gebieden die nodig zijn om de rechten van jongens, meisjes en tieners te waarborgen en te bevorderen. Uit onderzoek blijkt dat er tal van risicofactoren zijn die sterk verband houden met geweld door leeftijdsgenoten, en wel op verschillende niveaus: op individueel niveau (bijv. persoonlijkheids- en gedragsfactoren), op het niveau van familie en hechte relaties (bijv. negatieve invloed van leeftijdsgenoten, gebrek aan sociale banden, slechte ouder-kindrelaties, antisociaal ouderlijk gedrag, enz.) en op gemeenschaps- en sociaal niveau (bijv. geringe sociale cohesie, ongelijkheid, onzekerheid, gender- en culturele normen).

Terwijl Y4L1 zich meer specifiek richtte op schoolgerelateerd gendergerelateerd geweld (SRG-BV), hebben de partners in deze tweede editie van het project een intersectionele lens toegepast om zich meer te richten op geweld door leeftijdsgenoten en het kanaliseren van de collectieve kracht van de lokale gemeenschap om de onderlinge afhankelijkheden aan te pakken die geweld en discriminatie genereren. Op Europees niveau streeft het project naar het:

- **ontwikkelen en testen van een geïntegreerd educatief programma** voor de preventie van en omgang met geweld door leeftijdsgenoten in 5 lokale gemeenschappen in Europa;
- **informer en opleiden van 190 onderwijsprofessionals om hun vaardigheden op het gebied van de preventie** van en de omgang met geweld tussen leeftijdsgenoten te versterken, zodat zij de referentiefiguren van de scholen op dit gebied worden;
- **betrekken van 50 ouders en mentoren bij een specifiek opleidingsprogramma** om hen te steunen en hun rol en vaardigheden te versterken bij de preventie en aanpak van geweld door leeftijdsgenoten op school en op gemeenschapsniveau;
- **400 studenten voorzien van een diepere kennis en een beter begrip van geweld** door leeftijdsgenoten bijbrengen via een educatief programma op basis van participatieve methodologieën;
- **betrekken van 200 jongeren** bij het in kaart brengen van de behoeften van hun plaatselijke gemeenschap, met name wat betreft geweld onder jongens en meisjes, waarbij de hele onderwijsgemeenschap wordt betrokken;
- **organiseren van campagneactiviteiten op nationaal en Europees niveau organiseren** via een participatief proces om de beleidsaanbevelingen van het project mede te ontwerpen door schoolpersoneel, ouders, jongeren, sociale organisaties en bewegingen en beleidsmakers erbij te betrekken;

- **algemene bewustmaking van geweld onder leeftijdsgenoten**, meer bepaald door 1,5 miljoen jongeren in heel Europa te betrekken via communicatieactiviteiten (websitecampagne en webgame).

Het projectpartnerschap bestaat uit de volgende organisaties: ActionAid Italia (Italy), ActionAid Hellas (Greece), UC Limburg (Belgium), AFOL Metropolitana - Metropolitan Agency for Training, Orientation and Work (Italy), and CPE - Centrul Parteneriat Pentru Egalitate (Romania).

Al het materiaal dat tijdens het project is geproduceerd, kan worden gedownload in de rubriek "Blijf op de hoogte" van de projectwebsite: www.youthforlove.eu

Duur: Mei 2021 - April 2023

Doelstellingen, inhoud en methodologie van de toolkit

Doelstellingen van de toolkit

Een fenomeen dat zo complex is en voortdurend verandert als dat van geweld tegen leeftijdsgenoten en gender-gerelateerd geweld, vereist cognitieve en interventionele benaderingen die het gewicht van deze complexiteit kunnen dragen en die de inzet van alle belanghebbenden – van scholen, tot gezinnen, tot de gemeenschap – kunnen vragen bij het bouwen van een educatief en cultureel fort tegen geweld.

In deze context lijkt de rol van moeders en vaders (en eventuele voogden) centraal te staan. In feite zijn deze personen belangrijk om de vroege mogelijkheden die zij hebben om de signalen te herkennen, die gewelddadige episodes blootleggen, of deze nu door hun kinderen worden gepleegd, ondergaan of indirect ervaren. In hun bereidheid om kritisch na te denken over de rol en het effect die ongelijkheden en vormen van geweld hebben op de groei van nieuwe generaties, op de huidige en toekomstige samenleving en, last but not least, op henzelf, kunnen zij – binnen en buiten het familie kader – actief bijdragen aan de ontwikkeling en bevordering van een cultuur tegen geweld en aan de valorisatie van alle verschillen

De toolkit voor ouders

- heeft als doel ouders en voogden aan te moedigen een “genderlens” en een intersectionele aanpak te verwerven. Dit helpt hen aparte gevallen of uitingen van geweld niet als afzonderlijke situaties te zien, maar

als de gevolgen van een stereotype en normatieve cultuur van genderrollen en -modellen, en tegelijkertijd de noodzaak en de mogelijkheden van de transformatie daarvan te erkennen;

- wil bewustwording vergroten rond rollenpatronen en verwachtingen van mannelijkheid en vrouwelijkheid, die vaak onbedoeld worden toegepast op of voorgesteld aan kinderen, waardoor de relaties die deze normen vaak vertegenwoordigen, mogelijk gewelddadig worden.
- wil ouders en voogden ondersteunen om signalen van geweld onder leeftijdsgenoten te herkennen en het belang ervan in te zien, door mogelijke hulpkanalen aan te reiken zoals diensten, verenigingen en instellingen die zich bezighouden met de bestrijding en de preventie van geweld in het algemeen en van geweld onder leeftijdsgenoten in het bijzonder;
- beoogt ouders te doen inzien hoe zij zelf kunnen bijdragen tot een significante vermindering van het fenomeen van geweld tussen leeftijdsgenoten, door een actieve versterking van het netwerk tussen school, gezinnen, kinderen en de gemeenschap, alsook, door het bevorderen van activiteiten, discussies, synergieën en samenwerkingsverbanden (Gerard Coll-Planas, 2011).

BELANGRIJK: de in de toolkit voorgestelde benaderingen mogen niet als exhaustief worden beschouwd, noch wat betreft de beschrijving van huidige behoeften, noch wat betreft het toepassingsgebied dat in de loop van de drie modules uitvoeriger wordt onderzocht.

Voor wie is de toolkit voor ouders?

De toolkit bevat richtlijnen voor reflectie en mobilisatie, zowel voor de ouders die zich bewust zijn van het thema van geweld tussen leeftijdsgenoten, als voor diegenen die het beschouwen als een thema dat ver af staat van het leven en de ervaringen van hun familie. De toolkit bevordert een kader dat zich richt tot alle moeders en vaders, door hen de gelegenheid en de ruimte te bieden om informatie en kennis te vergaren, vergelijkingen te maken en mogelijkheden te bevorderen om in contact te treden met de andere betrokken actoren (jongeren, scholen, andere ouders, verenigingen en lokale autoriteiten). Ondanks de centrale focus op de genderdimensie, is het belangrijk te onthouden dat de toolkit in de eerste plaats bedoeld is voor mensen die nog nooit geprobeerd hebben intersectionele lenzen te gebruiken om gender in verband te brengen met andere verschillen die identiteiten bepalen, of, meer nog, voor mensen die vooroordelen hebben ten aanzien van deze verschillen. Begeleiders van de workshop wordt gevraagd om ALLE deelnemers toe te laten, in een open en aanvaardende context. De workshop moet voldoende gelegenheid bieden tot reflectie en ruimte voor het bespreken van mogelijke taboes, angsten en vooroordelen.

Opbouw van de toolkit

De toolkit voor ouders bestaat uit drie modules (die overeenkomen met drie workshops van elk ongeveer drie uur) die informatie bevatten over:

- Doelstellingen
- Te gebruiken materialen
- Voorbereiding
- Beschrijving van de activiteiten
- Belangrijke elementen voor de begeleiders
- Methodologieën
- Bijlagen

Elke module wordt best geleid door iemand met kennis en expertise over het thema van geweld onder leeftijdsgenoten en achterliggende mechanismen. Wij vragen om aandacht te hebben voor het betrekken van een genderdiverse groep. Voor gezinnen is het belangrijk om na te gaan of het programma rekening houdt met hun planning en praktische bekommernissen. Het is belangrijk om het programma af te stemmen op het taalkundig en cultureel profiel van de deelnemers, zodat iedereen de mogelijkheid krijgt om deel te nemen. Het vermijden van het gebruik van gendernormen kan aanzetten tot nadenken over hoe sommige stereotypen (vooral de meer algemene met betrekking tot gender) fundamenteel zijn voor het “zien” en benoemen van subtiele mechanismen en oorzaken van geweld.

Bij het voorbereiden van de locatie waar de workshop zal plaatsvinden, denk je best al na over de opstelling en de beschikbare ruimte, zodat deelname en uitwisseling maximaal bevorderd worden, bijvoorbeeld door de stoelen in een cirkel te plaatsen. Om rekening te houden met eventuele gezondheidsvoorschriften, kan er ook gekeken worden naar buitenruimtes. Het is ook aangeraden om de workshop met twee begeleiders te leiden. Dit helpt bij het luisteren naar en interpreteren van boodschappen en (niet altijd expliciete) signalen uit de groep. Indien mogelijk is het een voordeel om de leiding van de workshop toe te vertrouwen aan een vrouw EN een man.

Het hele programma moet beschouwd worden als een gids met suggesties, ideeën en voorstellen die op een samenhangende ma-

nier geformuleerd worden wat betreft inhoud en methodologie, maar flexibel genoeg zijn om zich aan te passen aan de context en de behoeften van de deelnemers. Deze flexibele aanpak garandeert een beter begrip van de inhoud en een grotere betrokkenheid van ouders, wanneer zij voelen dat hun aanwezigheid en actieve deelname, hun standpunt en hun kennis van de omgeving en de algemene culturele (niet alleen scholastische) context, waarin zij zijn opgegroeid en hun kinderen opvoeden, in aanmerking worden genomen en gewaardeerd worden.

De intersectionele benadering van de toolkit

Alle aangeboden materialen en middelen volgen een intersectionele feministische benadering, om de diepere, structurele oorzaken van geweld aan te pakken. Deze benadering is gebaseerd op het besef dat de analyse en actie van feministische bewegingen niet beperkt blijven tot zogenaamde “vrouwenkwesties” zoals reproductieve rechten of gelijke beloning, maar ook bewegingen omvatten met uiteenlopende prioriteiten, zoals het bestrijden van de klimaatcrisis of de strijd voor mensenrechten.

Intersectioneel feminisme brengt de stemmen en ervaringen van veel mensen samen om gedeelde multidimensionale visies voor de toekomst op te bouwen en erkent dat onderdrukking van vrouwen en alle andere vormen van onderdrukking met elkaar verbonden zijn, en daarom samen vanuit één intersectioneel perspectief moeten worden aangepakt. De term “intersectionaliteit” werd in 1989 bedacht door burgerrechtenactiviste en professor in de rechten Kimberlé Crenshaw. Intersectioneel feminisme is het besef dat iedereen specifieke ervaringen heeft die te maken hebben met hun sekse en erkent de verschillende identiteiten en uitdagingen die kwetsbaarheid kunnen oproepen of veroorzaken. Om haar doelen te bereiken moet feminisme de verschillende behoeften, ervaringen en identiteiten van verschillende mensen ondersteunen, waarbij een intersectionele benadering wordt gebruikt om te erkennen hoe privileges, macht en omstandigheden begrip en perspectief kunnen beïnvloeden. Deze identiteiten overlappen elkaar, kruisen elkaar en kunnen op verschillende momenten met verschillende intensiteit worden beleefd. Ze kunnen worden versterkt wanneer ze samen worden gevoegd, dus is het belangrijk om naar deze verschillende ervaringen te luisteren en ze te erkennen.

Vrouwen worden niet alleen blootgesteld aan seksisme; afkomst, lichamelijke of fysieke be-

perking, leeftijd, geaardheid en religieuze overtuiging zijn intrinsiek verbonden met hoe vrouwen ongelijkheid ervaren. Intersectionaliteit is een theoretisch kader om te begrijpen hoe aspecten van iemands sociale en politieke identiteit (geslacht, ras, klasse, seksualiteit, capaciteiten, etc.) hoogstwaarschijnlijk samen unieke vormen van discriminatie creëren.

Echte feministische sociale transformatie vereist dat naast genderkwesties ook politieke, raciale en economische onrechtvaardigheden worden aangepakt. Echte verandering is alleen mogelijk door alle vormen van discriminatie en machtsongelijkheid aan te pakken, niet alleen de vormen die vrouwen treffen. Daarom richten feministische bewegingen zich niet alleen op intermenselijke interacties, maar ook op de machtsystemen en -structuren die van invloed zijn op sociale ongelijkheid. Hoewel sommigen misschien niet persoonlijk bevooroordeeld zijn, verandert dat niets aan het feit dat we allemaal in een samenleving leven waar racisme, seksisme, klassisme, heteronormati-

viteit en validisme nog steeds van invloed zijn op het leven van mensen buiten de dominante groep.

Tegen deze achtergrond zijn alle in deze toolkit voorgestelde tools en materialen gebaseerd op feministische principes die een aantal fundamentele idealen benadrukken en het feminisme in de praktijk helpen brengen door verschillende aspecten van de genderproblematiek aan de orde te stellen:

- Het persoonlijke is politiek: een van de centrale en onderscheidende elementen van het feministische gedachtegoed. Dit beginsel is gebaseerd op de overtuiging dat wat wij in ons persoonlijk leven doen ook politieke betekenis heeft en dat onze politieke daden ook een sterke betekenis en invloed hebben op onze persoonlijke sfeer;
- Biologie is geen lotsbestemming: mensen mogen niet gedwongen worden hun sociale identiteit te vormen op basis van hun sekse, of hun privé- of publieke identiteit;
- Gelijkheid: feminisme betekent gelijkheid voor iedereen, niet alleen voor vrouwen;
- Inclusie en diversiteit: er zijn vele vormen

van onderdrukking en intersectionaliteit;

- Vrede en veiligheid: ervoor zorgen dat vrouwen geen slachtoffer worden van seksueel geweld door vrouwen in staat te stellen ongestoord in hun levensonderhoud te voorzien;
- lichamelijke integriteit en vrijwaring van alle vormen van geweld: vrijwaring van geestelijke of lichamelijke mishandeling, met inbegrip van het recht van vrouwen op reproductieve en seksuele keuzes en het recht om zonder angst beslissingen te nemen over hun eigen lichaam.

De inhoud van de modules: de drie modules in een oogopslag

Eerste module: het genderkader van geweld in groepsverband

De eerste module is bedoeld voor activiteiten die gericht zijn op het onderzoeken van de “normaliteit” en het niet-exceptionele karakter van het verschijnsel door de erkenning van de gender-wortels ervan. Deze bewustwording maakt het mogelijk de verschillende vormen die “peer violence” kan aannemen te recon-

strueren, alsook de belangrijke verbanden die ze leggen met vroegere en huidige genderrollen en met de daaruit voortvloeiende ongelijke en discriminerende relatieprofielen tussen de geslachten.

Tweede module: hoe herken je geweld door leeftijdsgenoten en hoe herken je de signalen? De tweede module nodigt uit tot een nadere en meer diepgaande verkenning van de vormen van geweld tussen leeftijdsgenoten, waarbij met name die uitingen worden onderzocht die meer verborgen dreigen te blijven en meer getolereerd worden, alsmede hun medeplichtigheid aan sommige van de meer problematische, en nog steeds aanwezige gendernormen van vandaag de dag. De activiteiten zullen de betekenis van geweld in de ontwikkeling van de jongere generaties onderzoeken.

Derde module: Peer violence: wat kunnen we doen?

De derde en laatste module beoogt de kennis van de deelnemers te consolideren over het belang dat ouderlijke figuren kunnen spelen bij het voorkomen en tegengaan van geweld door leeftijdsgenoten via allianties tussen school, gezin en gemeenschap. Een dergelijke alliantie ziet ouders niet als subjecten die de volledige verantwoordelijkheid voor het gedrag van hun kinderen delegeren (of omgekeerd worden gedelegeerd), maar erkent hen als potentieel actieve en kritische protagonisten voor de ontwikkeling en het onderhoud van een brede educatieve en culturele verdediging tegen geweld.

De toolkit gebruiken: Ethische aanbevelingen

Het aanpakken van seks- en groepsgeweld in een schoolomgeving betekent het erkennen van de complexe op elkaar inwerkende realiteiten en identiteiten van alle betrokkenen: leerlingen, leraren, directies, docenten, counselors, administratief/technisch personeel, ander relevant schoolpersoneel en gezinnen. Bij het ontwerpen en evalueren van een gezond schoolinterventiesysteem moet rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken en behoeften van al deze betrokkenen.

Bij het gebruik van de Toolkit moeten de volgende ethische aanbevelingen in acht worden

genomen:

- **Vertrouwelijkheid:** geef bij de introductie van de structuur van het project/initiatief alleen algemene informatie (bijv. behandelde onderwerpen, aantal gecreëerde modules, etc.). Zonder de uitdrukkelijke toestemming van de betrokken partijen mogen gevoelige gegevens die voortvloeien uit de uitvoering van het programma met adolescenten of schoolpersoneel NIET worden gedeeld.

- **Toestemming voor het delen van gegevens:** verspreiding van de resultaten van een programma aan andere opleidingsgroepen zal alleen worden gedeeld na het bereiken van een brede consensus; gezinnen moeten ook worden geïnformeerd dat de werkresultaten waarbij de jongeren betrokken zijn, beschermd en vertrouwelijk zijn.

- **Samenwerking:** de rol van de mannelijke en vrouwelijke begeleiders is steun te verlenen voor het creëren van sterke mechanismen tegen geweld door leeftijdsgenoten en niet om de lacunes in het schoolsysteem te belichten.

- **Tijd:** zorg ervoor dat alle deelnemers de tijd en ruimte hebben om hun verwachtingen en zorgen te uiten.

- **Aanvullende vragen:** stel enkel vervolgvragen als de antwoorden in heel algemene termen zijn geformuleerd.

- **Benadruk gemeenschappelijke punten:** benadruk eventuele gemeenschappelijke belangen en/of zorgen. Let vooral op wat door meerdere deelnemers wordt genoemd; herhalingen moeten niet alleen worden geïnterpreteerd als een vorm van overeenstemming, ze kunnen ook wijzen op een belangrijk onderzoeksgebied of een gebied dat voor de hele groep van belang is.

- **Steun elkaar.** Concurrerend gedrag kan vaak voorkomen tussen ouders, zoals in elke andere werkgroep. Wijs er zo nodig op dat het uiten van meningen (zoals: "Mijn dochter/zoon is zo aardig en beleefd op school, ik begrijp niet waarom die van jou zo onhandelbaar is") contraproductief is en verdeeldheid en schaamte in de hand werkt. Geef duidelijk aan dat geweldpreventie- en interventiestrategieën alleen coherent kunnen worden uitgevoerd door personen die respect delen en samenwerken.

MODULE 1

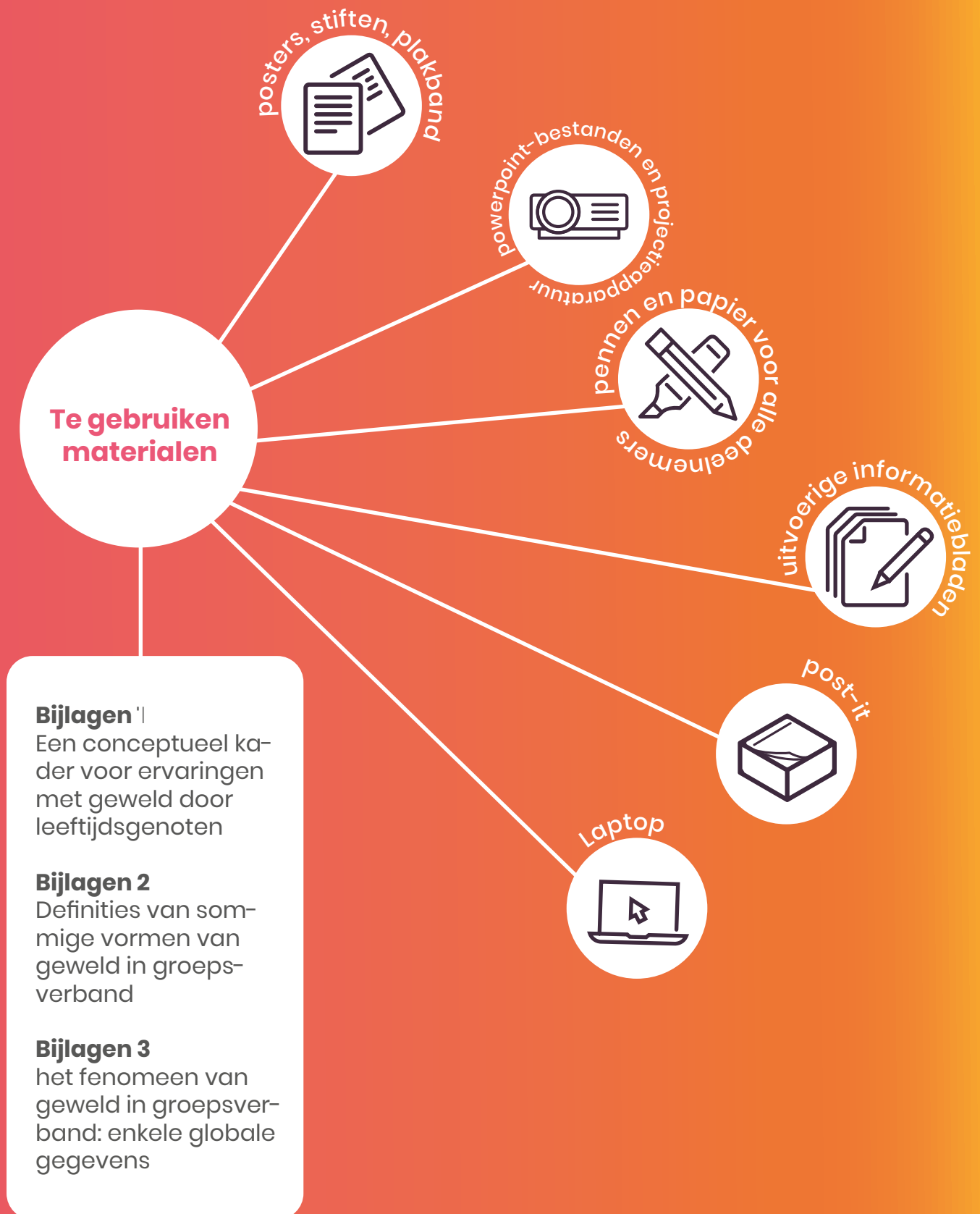
Peer violence: een verkenning van de gender- matrixen

Doelstellingen

De in de eerste module voorgestelde activiteiten helpen de groep zich te concentreren op het specifieke onderwerp van de cursus: geweld tussen leeftijdgenoten. De doelstellingen zijn als volgt:

1. te begrijpen hoe gender een sociale constructie is, door gendernormen te begrijpen en te deconstrueren, en tegelijkertijd de opvatting te introduceren van gender als een veranderbaar element dat mogelijkheden schept voor keuze, bewustzijn en zelfbeschikking.
2. te experimenteren met een intersectionele aanpak bij het onderzoeken van de genderkaders die geweld tussen leeftijdgenoten beïnvloeden of bij het erkennen van de complexiteit van “normaliteit” en de verspreiding daarvan, nog steeds gekenmerkt door ongelijkheid, marginalisering en onderdrukking, in het dagelijkse leven van jongeren.
3. het continuüm van geweld te onderkennen dat door genderrollen wordt veroorzaakt en versterkt; verbanden te leggen tussen voorvallen die onbelangrijk lijken (bijvoorbeeld verwachtingen over mannelijke kracht of vrouwelijke schoonheid) en ervaringen waarbij geweld duidelijker wordt.
4. de betekenissen, de gevolgen en de kosten van geweld door leeftijdsgenoten te onderzoeken en te erkennen, ook vanuit het perspectief van de dader.

Vorbereiding van de activiteiten

Intro en opzetten van de groep

Alvorens de vorm aan te nemen, presenteert de facilitator kort de weg vooruit, in al zijn complexiteit, door de doelstellingen en oogmerken te illustreren, na te gaan wat de groep al weet en na te gaan of elke deelnemer de betekenis en het belang van het initiatief duidelijk begrijpt, en hun eigen aanwezigheid en actieve deelname uit te leggen. In deze inleiding (die zowel mondeling als visueel kan worden gegeven, door middel van een PowerPoint-presentatie) moet het volgende worden gepresenteerd: de doelstellingen van het project/initiatief, de motivatie (gegevens ter ondersteuning van het project op EU-, nationaal en schoolniveau, die kunnen worden verzameld met behulp van de toolkit voor schooldiagnose – link invoegen), de activiteiten van het project/initiatief waarbij verschillende actoren van de onderwijsgemeenschap zijn betrokken.

Uiteraard is het van essentieel belang dat degenen die het project leiden zichzelf presenteren en hun rol toelichten. Een presentatie die de opgedane opleiding en beroepservaring illustreert en de belangstelling die voor het onderwerp is gekweekt, kan de deelnemers geruststellen door vergelijkingen te maken met wat zij op het punt staan te gaan doen¹.

Zoals reeds vermeld, is het belangrijk dat de relatie tussen de opleider (en de instelling waarvoor ze werken) en de school die het programma organiseert (waar de zonen en dochters van de betrokken ouders zijn ingeschreven) duidelijk is en convergenties biedt in hun doelstellingen en intenties. Op die manier kunnen de betrokken vaders en moeders het voorstel aanvaarden als geïntegreerd in en representatief voor de doelstellingen en prioriteiten van de school, terwijl het op zijn beurt bijdraagt tot nationale en internationale onderzoeken en aanbevelingen.

Vervolgens zal de deelnemers gevraagd worden zich voor te stellen; naast hun naam, iets meer over de ouderlijke rol die zij vervullen, enige informatie over de zonen en dochters

(hoeveel kinderen, hun leeftijd, geslacht, bijzondere curricula, verblijfplaats). In deze eerste ronde kan het nuttig zijn informatie te verzamelen over de relatie die de deelnemers met de school hebben; of zij bijvoorbeeld specifieke rollen of verantwoordelijkheden opnemen of hebben opgenomen, enzovoort. Deze info kan nuttig zijn voor de manier waarop de uitnodiging is aangekomen, en aanwijzingen bieden voor toekomstige acties om meer deelnemers te bereiken.

Na deze eerste ronde heeft elke deelnemer een nieuwe kans om individuele verwachtingen en wensen betreffende de verdiensten van de cursus uit te drukken, evenals eventuele angsten en/of zorgen. Een mogelijkheid is om de ouders twee verschillende post-its te geven (één met de verwachtingen/wensen, één met bezorgdheden/vragen), waarop zij enkele sleutelwoorden kunnen schrijven of een afbeelding kunnen tekenen die de inhoud kan oproepen die zij later, op hun beurt, zullen uitleggen en met de groep zullen delen, door ze op een poster te plakken waar ze duidelijk zichtbaar zullen zijn.

Deze activiteit verduidelijkt uitdrukkelijk ieders verwachtingen, waarbij de nadruk wordt gelegd op de verwachtingen die door meerdere mensen worden gedeeld, maar ook op die van een minderheid in de groep of zelfs van een enkele deelnemer. De begeleider leert zo ook de groep kennen (en tegelijkertijd de mensen de tijd te geven elkaar te leren kennen), te begrijpen wat de groep al weet of als urgent ervaart, en hoeveel er onuitgesproken blijft of afwezig lijkt.

Het belang van het creëren van een veilige ruimte iedereen zich vrij voelt om zich uit te drukken zonder veroordeeld of aangevallen te worden, kan niet genoeg worden benadrukt. Tegelijkertijd moeten ook de voorwaarden worden geschapen voor wederzijds leren en moet elk risico van discriminatie en machtsmisbruik worden beperkt. Met name wanneer pijnlijke herinneringen en diepe emoties naar boven komen, moeten deze worden erkend en met wederzijds respect en empathie worden benaderd. Zelfreflectie is de eerste stap in het bepalen van de structurele oorzaken van geweld en het teweegbrengen van transformatieve verandering, zowel als individu als in een gemeenschap. Zoals het feminisme bevestigt, is het persoonlijke politiek!

Belangrijke elementen voor de begeleider

Het is belangrijk dat iedereen de kans krijgt zich uit te drukken. Hiertoe kunnen beleefde uitnodigingen of verzoeken nuttig zijn, met respect voor de mogelijke beslissing van sommige deelnemers om eerst te luisteren, althans in deze eerste fase van de bijeenkomst.

Het is de taak van de begeleider om zonder oordeel te ontvangen en te registreren wat naar voren komt, en aan de hand daarvan de deelnemers te helpen bij het openen van een conversatieruimte waarin iedereen zich vrij kan uiten en met anderen kan nadenken over de complexiteit (qua inhoud en emoties) van de kwesties die gaandeweg aan de orde komen.

Overeenkomst medeverantwoordelijkheid voor het onderwijs

We beginnen de training met een overeenkomst rond medeverantwoordelijkheid. Hierbij kan je de oefening met de post-its over verwachtingen en bezorgdheden gebruiken als input, bijvoorbeeld de herinnering aan een moment waarop het uitspreken van bepaalde verwachtingen op verschillende meningen stuitte. De begeleider kan deze suggesties on-

¹ Het fenomeen van geweld tussen leeftijdsgenoten, evenals de seksistische en homofobe matrixen ervan, zijn fenomenen die onderhevig zijn aan transformaties die een voortdurende confrontatie met het "veld" mogelijk maken en met degenen die het waarnemen en/of beleven van bijzonder belang en belangrijk. Het lijkt dan ook juist om het belang van deze bijeenkomsten ook te verduidelijken als waardevolle opleidings- en onderzoeksmogelijkheden voor degenen die ze – als ingezetenen deskundigen – leiden.

Vorbereiding van de activiteiten

derstrepen (omcirkelen of kopiëren/plakken) en ze voorstellen als uitgangspunt voor het definiëren en ondertekenen van deze overeenkomst; vervolgens de groep vragen verder te gaan door een lijst op te stellen van aanwijzingen betreffende gedragingen en attitudes die de weg van de groep en de individuele deelname kunnen bevorderen of, omgekeerd, belemmeren. Ieder moet de nodige tijd krijgen (enkele minuten) om na te denken en twee of drie aanwijzingen voor te stellen die hij belangrijk acht voor het welslagen van het proces en die hij vervolgens in detail zal beschrijven. Als alternatief kunnen de volgende vragen worden gesteld:

Om een pact op te stellen waarvan de regels door iedereen kunnen worden gerespecteerd, is het belangrijk dat elke deelnemer zich vrij voelt om twijfels of verbazing te uiten of om opheldering of eventuele herformuleringen te

Wat moet er gebeuren

wil ik dit pad als succesvol beschouwen?

vragen. De organisator heeft ten slotte de taak de gedeelde en onderhandelde regels samen te vatten, ze te reorganiseren en ze terug te geven aan de groep om ze te bewaren als kader en geheugensteun voor volgende bijeenkomsten (op een poster of een gedeeld dossier). Als niemand het vermeldt, moet de noodzaak om de vertrouwelijkheid te respecteren worden herhaald en geïntegreerd in de voorgestelde regels.

Wat kan er NIET gebeuren

op dit pad opdat ik het als succesvol zou beschouwen?

EERSTE ACTIVITEIT: Wat is geweld onder leeftijdsgenoten?

Nodig de groep uit om deel te nemen aan een brainstorm met als titel "Peer violence". Vraag elke deelnemer na te denken over ervaringen die met dit fenomeen te maken hebben, zowel van degenen die ze rechtstreeks kennen (bijvoorbeeld in de scholen waar hun zonen en dochters naartoe gaan), als van degenen over wie ze iets hebben gehoord in het nieuws, op sociale media, enz. Iedereen zal worden uitgenodigd om individueel na te denken en enkele voorbeelden op te schrijven alvorens met het brainstormen te beginnen.

Wanneer de groep denkt dat ze alle situaties die ze belangrijk vinden heeft gedeeld, gaan de begeleiders na of er belangrijke thema's niet zijn vergeten, zoals intimidatie en misbruik door leeftijdsgenoten, of geweld tegen mensen die uiting geven aan een niet-binaire seksuele geaardheid of genderidentiteit. In dat geval moeten ze worden geïntroduceerd en moet de groep worden gevraagd of deze ervaringen alleen maar zijn vergeten of dat ze niet worden beschouwd als onderdeel van de parameters en, zo ja, waarom niet.

Stel nu de volgende richtvragen:

Heeft u opmerkingen of bedenkingen naar aanleiding van deze ervaringen?

Wat suggereert dit scenario voor u?

Indien de groep groot genoeg is (niet minder dan tien personen), kan je de groep vragen zich op te splitsen in twee of meer subgroepen, om een situatie te kiezen en na te denken over de vragen. Als de groep niet erg talrijk is, kunnen deze twee vragen na elkaar aan de groep worden voorgelegd. De organisatoren zullen dan de formulering van een gemeenschappelijke synthese van de naar voren gebrachte ideeën aanmoedigen.

Vorbereiding van de activiteiten

15 minuten

BLAD 1

Gewelddadige daden:

- Welke handelingen zijn gewelddadig?
- Wie pleegt ze?
- Wat voor “doelen” of betekenissen suggereren deze daden?

De ontvangers van het geweld:

- Wie zijn de betrokkenen bij het genoemde geweld?
- Hebben ze gemeenschappelijke kenmerken?
- Welke elementen onderscheiden hen?
- Zijn er andere mensen, ook al zijn het geen protagonisten, betrokken een gewelddadige gebeurtenis?

Belangrijke elementen voor facilitatoren

Het doel van de brainstorming is om een beeld te reconstrueren dat gemengd en gevarieerd is, met behulp van een gendergevoelige lezing. De begeleiders leggen uit hoe fundamentele dimensies zoals die in verband met etniciteit, handicap en sociale verbondenheid niet gescheiden zijn en geïnterpreteerd moeten worden als integrale en op elkaar inwerkende assen van onderdrukking die de genderidentiteit doorkruisen.

Het kan nuttig zijn om de groep de nodige woordenschat (Bijlage 1) aan te reiken die nodig is om de conceptuele kaders te definiëren om de individuele situaties te onderzoeken.

Pauze 15”

Reflectie

Uitgaande van wat tijdens het brainstormen en de eerste gezamenlijke reflecties naar voren is gekomen, zou de voorgestelde “genderlens” nu begrijpelijker moeten zijn en kan deze op dit punt worden geïntroduceerd en gepresenteerd. Gender is hier een nuttige analytische categorie om bepaalde aspecten van het fenomeen (oorzaken, betekenissen, gevolgen) te identificeren en te belichten die, als ze alleen binnen de definitie van “pesten” worden gelaten, het risico lopen op de achtergrond te blijven of zelfs te verdwijnen. Ter ondersteuning van dit interpretatieve voorstel en van de inleiding van enkele theoretische basisreferenties (zie bibliografie) is het nuttig gegevens en statistieken te presenteren die de dimensie van het verschijnsel binnen en buiten de school belichten (voor enkele ideeën wordt verwezen naar de documentatie bij het beslissende formulier in bijlage 3). Deze gegevens kunnen worden weergegeven in een powerpoint.

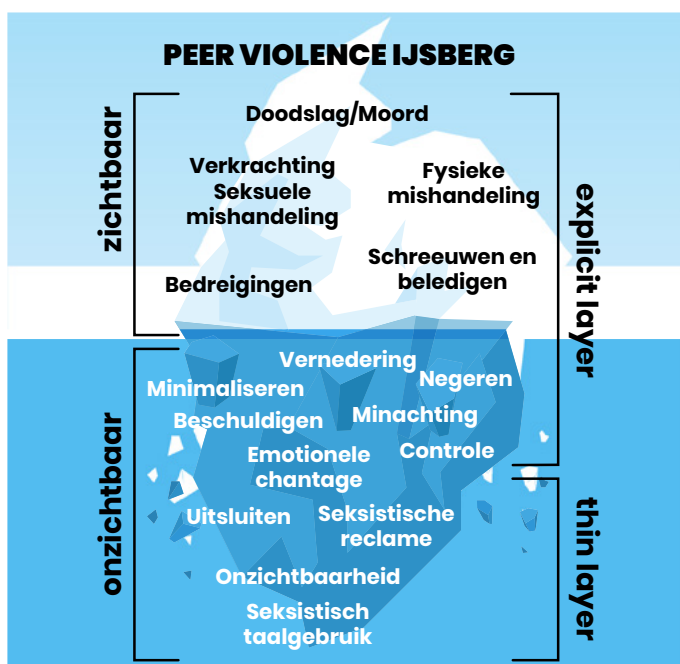
TWEEDE ACTIVITEIT:**Wat betekent het vandaag om een man of een vrouw te zijn?**

Doelstellingen: Het doel van deze tweede activiteit is te laten zien hoe gender een sociale constructie is die informeel vorm geeft aan wat bedoeld wordt met mannen, vrouwen en relaties tussen seksen. Door gender op te vatten als een sociaal aspect en de invulling ervan doorheen de tijd te bespreken, kunnen we gender beschouwen op een spectrum dat mogelijkheden creëert voor keuze, bewustzijn en zelfbeschikking.

Een tweede doelstelling is herkennen hoe genderrollen en genderstereotypen geweld kunnen veroorzaken en versterken; voorvallen die natuurlijk of triviaal lijken (bijvoorbeeld verwachtingen over mannelijke kracht of vrouwelijke schoonheid) in verband brengen met ervaringen waarbij geweld duidelijker wordt. Het gebruik van beelden met betrekking tot de “geweldspiramide” kan doeltreffend zijn.

Een derde doelstelling is om de betekenis, de oorzaken en de kosten van geweld door leefsituaties te onderzoeken, ook vanuit het perspectief van de dader. De activiteit onderzoekt hoe mannelijkheid nog steeds toegang geeft tot onmiskenbare voorrechten (het zoge-

naamde “gender dividend”), maar van jongens verlangt dat zij voortdurend getest worden om voor henzelf en voor anderen bevestigen dat zij “echte mannen” zijn. Deze druk veroorzaakt voortdurende onzekerheid, waarvan de gevolgen zich weerspiegelen op mannen individueel en op andere mannen en vrouwen (bijvoorbeeld, bij het zich inlaten met riskant gedrag; of delen van zichzelf te accepteren die cultureel minder geaccepteerd zijn of als passend worden beschouwd, etc.).

Source: Amnesty International

Beschrijving van de activiteit

Beginnend bij zichzelf

Het onderzoeken van genderrollen, hun transformatie en problematische onbeweeglijkheid, de groep helpen na te denken over de betekenissen achter de (huidige en wijdverspreide) definities van “man” en “vrouw”; “jongen” en “meisje”; oudere mannen en vrouwen. De uitnodiging is om “bij zichzelf te beginnen”, vanuit de eigen ervaring en persoonlijke ervaring, die niemand zal worden gevraagd uit te leggen of te delen, maar te gebruiken als referentie en vertrekpunt voor de verkenning van een alledaags leven dat het gebruikelijke kader vormt voor het leven als man en vrouw.

Vraag ieder om enkele minuten de tijd te nemen om Blad 1 in te vullen.

BLAD 1

	Voor mijn ouders	Voor mij (denkend aan mijn leven)	Voor mijn dochters en zonen
Wat betekent het om een man te zijn?			
Wat kan ertoe leiden dat een man wordt uitgesloten?			
Wat betekent het om een vrouw te zijn?			
Wat kan ertoe leiden dat een vrouw wordt uitgesloten?			

Om een eerste samenvatting te stimuleren, wordt de deelnemers gevraagd om een verzameling van sociale normen, gewoonten en etiquette op te stellen, alsook de “beloningen” en “straffen” die ze uitlokken. Aanvullende culturele referenties zijn gesprekken of beelden uit films, tv, media, sociale media: alles wat kan helpen om te reconstrueren en te herkennen hoe er in het verleden en hoe er vandaag invulling wordt gegeven aan genderrollen. Daarna zoeken de deelnemers naar elementen die tonen dat iemand niet aan de gendernorm of -rol beantwoordt. Wat leidt ertoe dat een individu wordt uitgesloten van de categorie van “echte man” of “echte vrouw”?

Besprek NIET elk antwoord afzonderlijk maar collectief, ook al kan elke persoon naar zijn formulieren verwijzen om andere vragen/stimuli te beantwoorden die op dit punt aan de groep zullen worden voorgesteld:

Een inleidende (korte) stimulans moet gericht zijn op de taak zelf, d.w.z. op eventuele moeilijkheden bij het invullen van het formulier, op de interesses of nieuwsgierigheden die worden opgewekt, op herinneringen die worden opgeroepen. Deze stap stelt de organisatoren in staat “de pols te nemen” van het werkklimaat.

Een tweede stimulans zal betrekking hebben op de manier waarop de groep heeft vastgesteld wat mannen en vrouwen vandaag “moeten” zijn, of gisteren “moesten” zijn (zonder te vergeten rekening te houden met de culturele, religieuze en territoriale context waarnaar iedereen zal hebben verwezen). Vraag de groep te pauzeren en na te denken over hoe en waarom deze veranderingen zich hebben voorgedaan, waarbij erop moet worden gewezen (zo nodig door middel van een inleiding) dat niet ieders ervaring is veranderd en dat de veranderingen ook niet allemaal identiek zijn.

Een derde stimulans zal de groep in staat stellen na te denken over de kosten die zij zich voorstellen (nogmaals, in het verleden en vandaag) in verband met deze eisen.

Tenslotte wordt in de laatste vraag nagegaan welke voordelen het naleven van deze maatschappelijk voorgeschreven plichten heeft opgeleverd – en met zich meebrengt, waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan de vraag: ten nadele van wie? ten gunste van wie?

De facilitator vat nogmaals de bijdragen en bespiegelingen samen (zo nodig met behulp van een affiche) met betrekking tot de geïntroduceerde categorieën: conformiteit, kosten en baten.

Belangrijke elementen voor de begeleiders:

Zoals eerder aangehaald, zou tijdens deze activiteit verduidelijking van sommige definities nuttig kunnen zijn (zie bijlage 1).

Als de groep nadenkt over de vrouw van vandaag, haar plichten en mogelijkheden tot zelfbeschikking, moeten we aandacht hebben voor de manier waarop het thema van zeggenschap over het eigen lichaam besproken wordt. In een neoliberale cultureel klimaat lijkt het onderwerp het voorbeeld te zijn van een verworven vrijheid, die onmiddellijk teruggevoerd kan worden op zelfbeschikking (“omdat ik het waard ben!”, zoals een bekende reclame het formuleerde). Deze interpretatie, zoals studies aangeven (Brunella Casalini, 2018), leent zich voor een verwarring tussen een (veronderstelde) verworven vrijheid en hernieuwde vormen van objectivering en commodificatie van het vrouwelijke lichaam.

Vorbereiding van de activiteiten

BLAD 2

1. Wat heb ik ontdekt? Wat heb ik geleerd?

2. Wat heb ik niet begrepen?

3. Welke nieuwsgierigheden of behoeften heeft deze eerste ontmoeting opgewekt die verdere studie vereisen?

4. Wat heeft mij betrokken, wat trok mijn belangstelling?

5. Wat stoorde mij?

Einde en besluiten van de 1ste module

Aan het einde van de workshop kan de begeleider een samenvatting maken van de belangrijkste inhoud en punten van de eerste module, en tegelijk de richting aangeven die de tweede module zal volgen. Dit is een gelegenheid om een korte en afrondende discussie te houden, waarbij de deelnemers worden uitgenodigd hun twijfels, vragen, de behoefte aan verduidelijking, alsmede eventuele moeilijkheden of belangen die door de bijeenkomst naar voren zijn gekomen, kenbaar te maken (fiche 2).

Als voldoende tijd is, kan je vragen na te denken, te schrijven en dan enkele van hun antwoorden aan de groep voor te stellen. Een andere mogelijkheid is de ingevulde formulieren te verzamelen en ze, ter voorbereiding van vol-

gende bijeenkomsten, door de begeleider te laten nakijken. Deze teruggestuurde formulieren zijn erg waardevol om de voortgang van de weg die de groep is ingeslagen en het traject van elk individu te volgen, en bieden de mogelijkheid om veranderingen of aanvullingen aan te brengen naarmate het werk vordert. Alvorens de workshop af te ronden, herinner iedereen aan de data en tijdstippen van volgende afspraken.

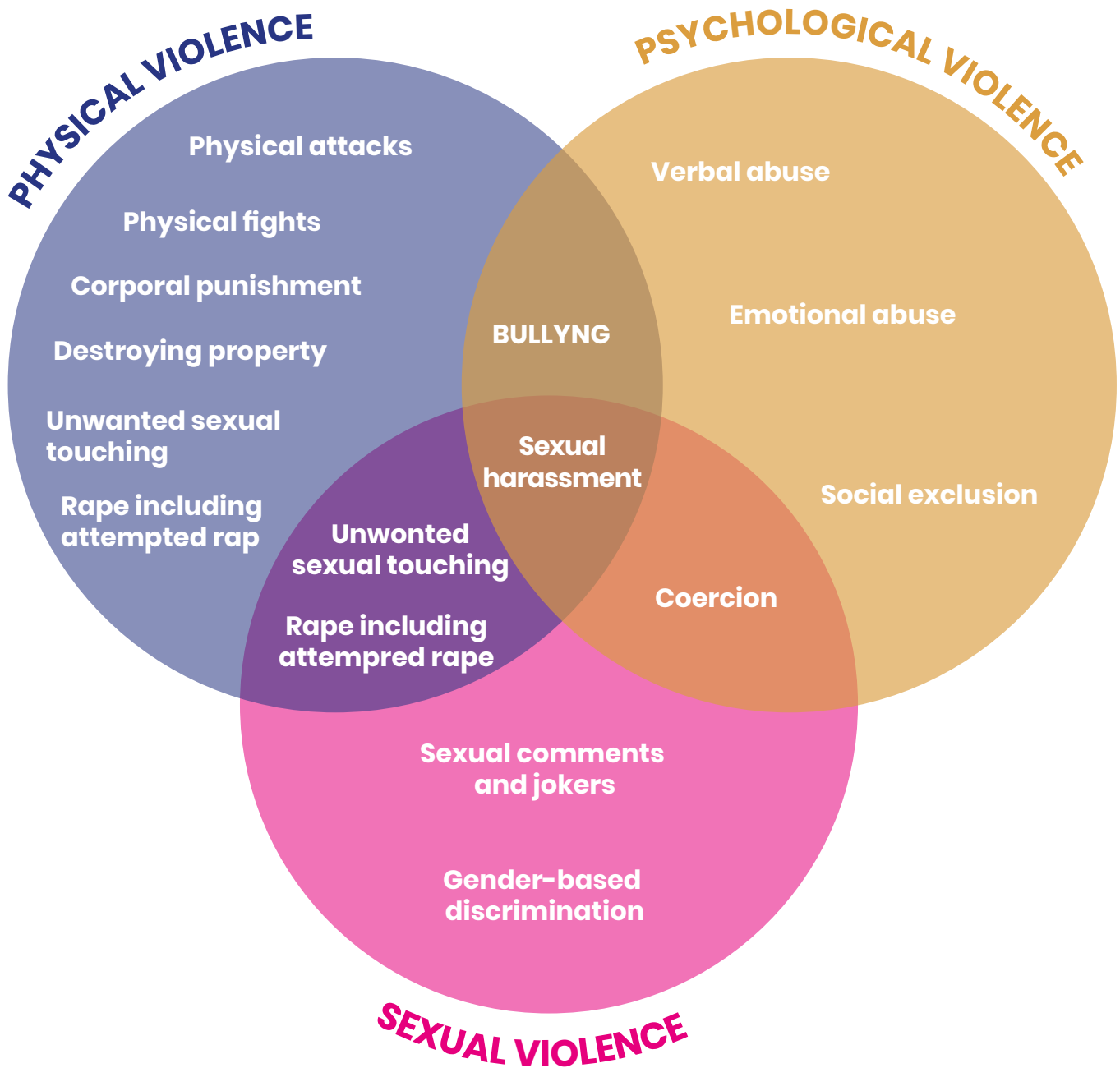
Methodologieën

Brainstorming
Discussie

Bijlage 1

Een conceptueel kader voor ervaringen met geweld door leeftijdsgenoten

Afbeelding ontleend aan United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2019), "Beyond the numbers: ending violence and bullying in schools" <https://www.miur.gov.it/documents/20182/4394634/15.%20Report%20bullismo.pdf> (gedownload 25.02.22)

Bijlage 2

Definities van sommige vormen van geweld in groepsverband

Pesten

Repetitieve, langdurige vorm van agressief en/of gewelddadig gedrag tegen een of meer personen tegen hun wil (bijvoorbeeld op grond van hun ras, culturele achtergrond, godsdienst, sociaal-economische klasse/status, taal, politieke overtuiging, fysieke verschijning of vaardigheden, lichaamsgrootte, intellectuele capaciteiten, geslacht, leeftijd, seksuele geaardheid, enz.) en met het doel het doelwit of de doelwitten van het pesten schade toe te brengen, te kwetsen, te intimideren, te vernederen, uit te sluiten, te isoleren, te discrimineren of te onderdrukken. Pestgedrag heeft een sociale functie, voortvloeiend uit en/of gericht op het tot stand brengen van een onevenwichtige machtsverhouding binnen een sociale groep, klas en/of gemeenschap. Het heeft tot doel een hiërarchie van machtsverhoudingen binnen een samenleving, groep, klas en/of gemeenschap tot stand te brengen, waarbij een persoon of een groep personen zijn/haar/hun machtspositie over anderen vestigt. Het machts evenwicht is meestal gericht op anderen die zich in een kwetsbaardere situatie bevinden, waardoor de mogelijkheid van de kwetsbaardere om te reageren wordt ontnomen. (EU-funded project “From Peer to Peer”, Baseline Study on State of Art on Bullying in Europe, 2018, p. 4)

Cyberpesten

Pesten via moderne informatietechnologieën (bv. sociale media, e-mail, mobiele telefoons, enz.) waarbij gebruik wordt gemaakt van video's, foto's, tekeningen, chat, om de vernedering van de slachtoffers te bevorderen. Het verschil in macht wordt gegeven door de technologische mogelijkheden van de agressor om een “inhoud” te produceren die (potentieel) miljarden gebruikers tegelijk kan bereiken. Cyberpesten is niet afhankelijk van persoonlijke karakters, impliceert een ongevoeligheid voor de sociale miskenning, kan een middel worden voor misdaden zoals laster en door de technologische middelen is het moeilijk om het actieve subject te identificeren. (EU-funded project “From Peer to Peer”, Baseline Study on State of Art on Bullying in Europe, 2018, p. 5)

Cybergeweld

“Het gebruik van computersystemen om tegen personen geweld te veroorzaken, te vergemakkelijken of te dreigen, waardoor fysieke, seksuele, psychologische of economische schade of leed wordt berokkend (of dreigt te worden berokkend), waarbij onder meer misbruik kan worden gemaakt van de omstandigheden, kenmerken of kwetsbaarheden van de persoon.” (Raad van Europa)

Peer geweld

“Het opzettelijk en herhaaldelijk toebrengen van schade aan een persoon door een of meer leeftijdsgenoten die meestal in een bepaald opzicht machtiger zijn”. Peer geweld kan direct zijn (fysieke agressie, bedreiging en plagen) of indirect (roddels verspreiden en uitsluiting), en kan ook de vorm aannemen van pesten, wat een meer gerichte, langdurige of repetitief type van peer geweld is.

Intersectionaliteit

Intersectionaliteit is een theorie die werd ontwikkeld door Kimberlé Crenshaw, professor in de rechten aan de UCLA en de Columbia Law School. Crenshaw is een vooraanstaande autoriteit op het gebied van burgerrechten, zwarte feministische rechtstheorie, kritische rassentheorie, en ras, racisme en de wet. Intersectionaliteit is de onderlinge verbondenheid van sociale categorisaties zoals ras, klasse, geslachtsidentiteit, seksuele identiteit en handicap, zoals die van toepassing zijn op een bepaald individu of een bepaalde groep, en wordt beschouwd als het creëren van overlappende en onderling afhankelijke systemen van discriminatie of achterstelling. Deze plaatsen

van marginalisering staan niet los van elkaar, maar zijn onderling verbonden en versterken elkaar vaak.

Meerdere identiteiten die elkaar kruisen

Kruisende identiteiten is het concept dat de identiteit van een individu bestaat uit meerdere, elkaar kruisende factoren, met inbegrip van maar niet beperkt tot genderidentiteit, genderexpressie, ras, etniciteit, klasse (vroeger en nu), religieuze overtuigingen, seksuele identiteit en seksuele expressie. Deze kruisende factoren maken van ons gelaagde individuen, omdat één aspect van onze identiteit de andere aspecten van onze identiteit beïnvloedt en zo een volledig beeld schetst van wie we zijn.

Aanvullende nuttige definities

Genderrol

is “de uiting van zichzelf als vrouw of als man (of beide of geen van beide) in presentatie en/of uiterlijke verschijning door gedrag, kleding, haardracht, stem, fysieke kenmerken, enz.” (Takács, 2006). De genderrol wordt sterk bepaald door de sociale verwachtingen van mensen over hoe mannen en vrouwen zich moeten gedragen. De genderrol hoeft niet noodzakelijk vast te liggen of samen te vallen met het geslacht of de genderidentiteit van de persoon.

Genderidentiteit

“verwijst naar de innerlijke en individuele ervaring van het geslacht dat elke persoon ten diepste als het zijne ervaart, wat al dan niet kan overeenstemmen met het bij de geboorte toegekende geslacht, met inbegrip van de gewaarwording die men heeft van het eigen lichaam (wat, indien uit vrije wil gekozen, de wijziging van het fysieke voorkomen of de lichaamsfunctie door klinische, chirurgische of andere middelen kan inhouden), en naar andere uitingen van het geslacht, met inbegrip van kleding, taalgebruik en gedrag. Genderidentiteit is niet hetzelfde als seksuele geaardheid en transseksuelen kunnen worden geïdentificeerd als heteroseksueel, biseksueel of homoseksueel” (FRA, 2009).

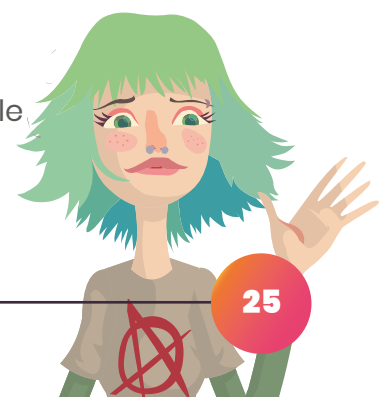
Transgender

personen voelen zich niet, of niet helemaal, thuis in de gender- en geslachtsrol die past bij het geslacht en gender die hen bij de geboorte werden toegewezen. Het woord ‘transseksueel’ is de laatste jaren minder en minder in gebruik geraakt. De term werd vaak gebruikt om een onderscheid te maken met travestie of gender non-binaire personen. We kunnen stellen dat het nadeel van het woord ‘transseksualiteit’ berust op het feit dat het gemakkelijk verward wordt met seksualiteit. Transseksualiteit heeft echter niets met seksualiteit te maken. Bij transseksualiteit, of transgender-zijn gaat het om het aanvoelen van een genderidentiteit die mannelijk of vrouwelijk is, en niet klopt met het toegekende geboortegeslacht.

Vandaag de dag gebruiken we liever de afkorting trans, zoals in trans man (iemand die bij de geboorte het vrouwelijk geslacht kreeg toegewezen maar zich eerder een man voelt) en trans vrouw (omgekeerd). (Transgenderinfo, 2022)

Seksuele geaardheid

verwijst naar het “vermogen van elke persoon om diepe emotionele, affectieve en seksuele aantrekkingskracht te voelen en intieme en seksuele relaties te hebben met personen van verschillend geslacht of van hetzelfde of meer dan één geslacht”. (FRA, 2009).

Bijlage 2

Heteroseksualiteit

is de emotionele, romantische of seksuele aantrekking tot mensen van het andere geslacht.

Heteronormativiteit

(wordt gedefinieerd als “de versterking in de algemene perceptie van bepaalde overtuigingen over de canons met betrekking tot het type seks, geslacht en seksualiteit die door veel sociale instellingen als vanzelfsprekend worden beschouwd. Tot deze overtuigingen behoort het idee dat mensen in twee verschillende en complementaire categorieën vallen, mannelijk en vrouwelijk; dat seksuele en huwelijksrelaties alleen normaal zijn als ze tussen mensen van verschillend geslacht voorkomen; dat intieme relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht geen seksuele waarde hebben; [of] dat elk geslacht een natuurlijke rol in het leven te spelen heeft. Daarom kan heteronormativiteit worden beschouwd als een reeks sociale regels die ook van invloed zijn op heteroseksuele mensen die deze regels niet strikt onderschrijven” (Gusmano, 2008).

Homoseksualiteit

is de emotionele, romantische of seksuele aantrekking tot mensen van hetzelfde geslacht.

Biseksualiteit

verwijst naar een persoon die zich “emotioneel en/of seksueel aangetrokken voelt tot mensen van meer dan één geslacht” (Takács, 2006).

LGBT

is het acroniem dat wordt gebruikt om lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgender personen collectief aan te duiden.

Homofobie

“is de irrationele angst en afkeer van homoseksualiteit en van lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen (LGB), gebaseerd op vooroordelen”. (FRA, 2009).

Transfobie

“kan worden omschreven als de irrationele angst voor genderongelijkvormigheid of gendertransgressie, zoals angst voor of afkeer van mannelijke vrouwen, verwijfde mannen, crossdressers, transgenders, transseksuelen en anderen die niet voldoen aan de gangbare stereotypen betreffende iemands geboorteseks. Het gebruik van het woord “fobie” in deze context betekent niet dat transfobische mensen en/of slachtoffers van transfobie mensen zijn die aan een of andere stoornis lijden” (FRA, 2009).

Discriminatie

verwijst naar de “minder gunstige behandeling van personen of groepen, in vergelijking met andere personen of andere groepen, om verschillende redenen, waaronder seksuele geaardheid (directe discriminatie), of naar een ogenschijnlijk neutrale bepaling die nadelen inhoudt voor groepen personen, gebaseerd op dezelfde redenen van directe discriminatie, indien deze maatregel niet objectief gerechtvaardigd is (indirecte discriminatie)” (FRA, 2009).

Freely referencing Coll-Planas, Gerard (coord.) (2011), Combat homophobia. Local policies of equality with respect to sexual orientation and gender identity. A European White Paper, Turin: City of Turin. p. 19 et al.

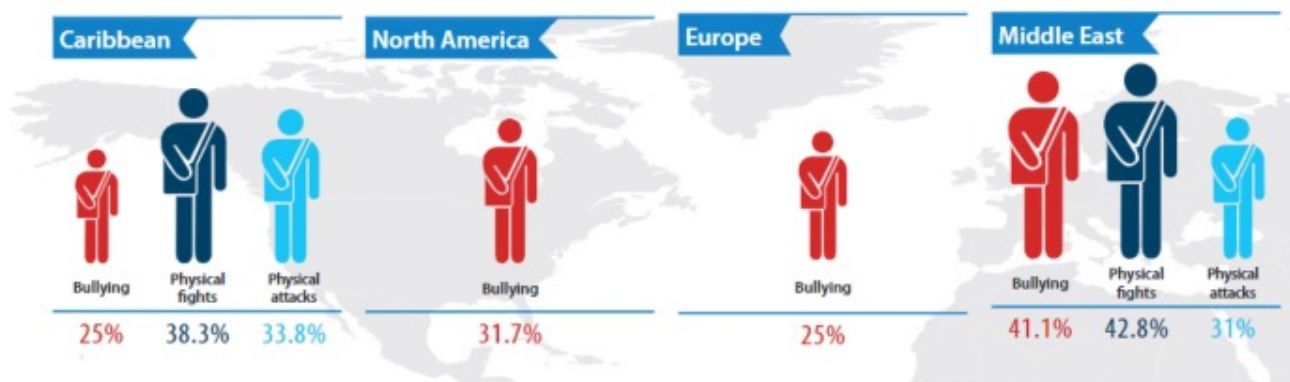
Bijlage 3

het fenomeen van geweld in groepsverband: enkele globale gegevens

Geweld op school is een wereldwijd probleem. Bijna een op de drie leerlingen (32%) is de afgelopen maand ten minste eenmaal gepest door medeleerlingen op school, bijna een op de drie (32,4%) is het afgelopen jaar tenminste eenmaal fysiek aangevallen en meer dan een op de drie leerlingen (36%) is betrokken geweest bij een fysiek gevecht met een andere leerling. Fysiek geweld is in veel regio's de meest voorkomende vorm van geweld, met uitzondering van Noord-Amerika en Europa, waar psychisch geweld het vaakst voorkomt. Seksueel geweld komt in veel regio's op de tweede plaats. Cyberpesten komt weliswaar minder vaak voor dan andere vormen van pesten, maar neemt wel toe.

Geweld en pesterijen op school treffen zowel meisjes als jongens, maar er zijn verschillen tussen de seksen. Jongens zijn vaker betrokken geweest bij een fysiek gevecht en zijn vaker fysiek aangevallen dan meisjes. Fysiek pesten komt vaker voor bij jongens dan bij meisjes, terwijl voor psychisch pesten het omgekeerde geldt. Leeftijd speelt ook een rol. Naarmate kinderen ouder worden, is de kans kleiner dat ze worden gepest, betrokken raken bij een fysiek gevecht of fysiek worden aangevallen. Oudere leerlingen lijken daarentegen meer risico te lopen op cyberpesten dan jongere leerlingen. Kinderen die op de een of andere manier als "anders" worden gezien, lopen meer kans om gepest te worden. Uit internationale onderzoeken blijkt dat het fysieke uiterlijk de meest voorkomende reden is om gepest te worden, met ras, nationaliteit of huidskleur als tweede meest voorkomende reden. Kinderen uit armere gezinnen en migrantenkinderen lijken ook kwetsbaarder te zijn voor pesten en cyberpesten. Uit andere studies blijkt dat leerlingen die als genderongelijk worden beschouwd, met inbegrip van leerlingen die lesbisch, homoseksueel, biseksueel of transseksueel (LGBT) zijn of als zodanig worden gezien, een groter risico lopen op geweld en pesterijen op school dan leerlingen die aan de traditionele gendernormen voldoen. Kinderen die vaak worden gepest, hebben bijna drie keer zoveel kans om zich op school een buitenstaander te voelen en meer dan twee keer zoveel kans om school te missen als kinderen die niet vaak worden gepest. Kinderen die worden gepest hebben slechtere schoolresultaten dan kinderen die niet worden gepest. Zij scoren lager op wiskunde- en leestoetsen, en hoe vaker zij worden gepest, hoe slechter hun score. Kinderen die vaak gepest worden, verwachten ook vaker het formele onderwijs te verlaten na de middelbare school, vergeleken met kinderen die niet vaak gepest worden.

Figure 1. Percentage of students who were bullied, in a physical fight or physically attacked, by region

MODULE 2

Geweld door leeftijdgenoten: hoe wordt erover gesproken, hoe kan men het herkennen?

Doelstellingen

De tweede module is gewijd aan de verkenning van de vormen van geweld door leeftijdsgenoten kan aannemen. Door discrepanties waar te nemen tussen de manier waarop geweld door leeftijdsgenoten wordt verteld en gemedieerd en de manier waarop het zich manifesteert in het dagelijkse leven van jongeren (online en offline), kunnen ouders en referentiefiguren een fundamentele rol spelen in de manier waarop dit geweld kan worden herkend en eventueel beheerst. In die zin beoogt de module de volgende doelstellingen:

1. vormen van geweld door leeftijdsgenoten in het dagelijkse leven van jongeren kunnen herkennen, mogelijke indicatoren en alarmbellen identificeren, en vroegtijdige interventieacties op gang brengen, eventueel met inbegrip van scholen en plaatselijke diensten;
2. te begrijpen hoe sommige vormen van geweld door leeftijdsgenoten in het dagelijkse leven onzichtbaar dreigen te blijven of genormaliseerd worden, door na te gaan welke mechanismen vormen van geweld onzichtbaar maken.
3. de gevolgen van gewelddadig gedrag voor daders, slachtoffers en omstanders, waardoor de onderliggende sociale en relationele mechanismen kunnen worden gereconstrueerd, om zo bruikbare handvaten te creëren voor het begrijpen van het verschijnsel en de mogelijke preventie en aanpak ervan.

Vorbereiding van de activiteiten

Begroeting en inleiding tot de inhoud van de tweede module

15 minuten

Begeleiders kunnen de volgende ijsbrekers kiezen om goed teamwork aan te moedigen.

Betrek de deelnemers met een touw in het spel “Welke opties heb ik?”. Het uiteinde van het touw wordt van de ene deelnemer naar de andere gegooid, terwijl ieder zijn stuk vasthoudt totdat een netwerkpatroon ontstaat waarbij alle deelnemers via het touw met elkaar zijn verbonden. Bij het ontvangen van het touw, deelt iedereen iets dat hij/zij heeft zien gebeuren met betrekking tot geweld door leeftijdsgenoten. Benadruk dat de echte namen van de mensen NIET gegeven mogen worden tijdens de oefening, maar dat alleen de reacties van mensen op die gewelddadige situatie beschreven mogen worden. Nadat iedereen zijn ervaring heeft beschreven, vraag je hen om het spel in omgekeerde volgorde te herhalen, beginnend met de laatste persoon die het touw heeft gekregen tijdens het eerste deel van de oefening. Om de beurt wordt het touw teruggegeven aan de persoon die het oorspronkelijk gooide, die opnieuw nadenkt over de eerder genoemde gewelddadige situatie en deze keer een passende actie beschrijft voor die specifieke confrontatie, die volgens hen ondernomen had moeten worden om dat geweld tegen te gaan.

Het tweede deel van het spel kan actiever zijn, waarbij de deelnemers zich onder, over en tussen het touwnet bewegen. Vraag tot slot om een reflectie over hoe de deelnemers elkaar in het tweede deel van de oefening collectief hebben geholpen om zich door het web van touwen te bewegen. Als er deelnemers zijn met mobiliteitsproblemen, zorg er dan voor dat je de oefening met hen begint, zodat ze niet hoeven te bewegen.

Kies anders een andere ijsbreker voor de groep. Vergeet niet de reacties en discussies van de groep op te schrijven of te onthouden; ten eerste de standpunten die in het echte leven worden ingenomen bij een gewelddadige gebeurtenis en ten tweede wat de deelnemers een passende reactie op de situatie vinden. De antwoorden zullen nuttig zijn bij het definiëren en behandelen van de onderwerpen later in de module.

Nadat u de ruimte weer ingericht hebt om te werken, presenteert u kort de onderwerpen waarop de geplande activiteiten gericht zullen zijn. Het is nuttig om ze expliciet te koppelen aan de doelstellingen tijdens het hele traject, door te herinneren aan de doelstellingen die al in de vorige bijeenkomst aan bod zijn gekomen. Als mensen voor het eerst deelnemen, richt u de aandacht langer op eerdere doelstellingen, vraagt u de groep om hulp bij verduidelijking of opmerkingen en biedt u ruimte voor eventuele vragen of overpeinzingen die tussen de eerste en tweede bijeenkomst naar voren zijn gekomen. Ook hier moet een korte ruimte worden ingeruimd voor de presentatie van de reeds gedeelde opleidingsovereenkomst, waarbij om eventuele aanvullingen wordt gevraagd voordat deze wordt ondertekend.

Beschrijving van de activiteiten:

Activiteit: Hoe kan je geweld door leeftijdsgenoten herkennen? Hoe verborgen signalen te herkennen?

Procesbeschrijving: Aan de hand van materiaal uit de media (gedrukte media, onlinekranten, sociale media) zal de groep de verschillende vormen identificeren die geweld door leeftijdsgenoten kan aannemen en analyseren hoe de media dit weergeven. Sommige van deze vormen van geweld kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op: intimidatie van meisjes (bv. tiener- datinggeweld); homofoob pesten; pesten van vrouwen, enz. Stel voor in kleine groepjes te werken, één voor elke gekozen vorm van geweld. Elke subgroep krijgt de opdracht de inhoud van de vooraf geïdentificeerde teksten (bijlage 4) en de manieren waarop het verschijnsel wordt beschreven te analyseren. Daarna wordt gevraagd de vragen op blad 3 te beantwoorden.

BLAD 3

Wat zegt het nieuws? Hoe worden de feiten en de hoofdrolspelers gepresenteerd?

Hoe wordt het gedrag van mensen en hun onderliggende beweegredenen beschreven?

Zijn er expliciete of impliciete beschuldigingen van verantwoordelijkheid?

Aan welke elementen schenk je meer aandacht? Welke minder? Wordt er rekening gehouden met eerdere gebeurtenissen of handelingen die voorafgingen aan de vertelde gebeurtenis?

Breng alle deelnemers samen en nodig elke groep uit hun werk te beschrijven en de elementen waarover zij zich gebogen hebben. Door media onder de loep te leggen, kan je verder gaan op de elementen uit Module 1 en de reflectie over stereotypen rond vrouwelijke en mannelijke genderrollen en de invloed hiervan op relaties. De deelnemers leren zo de onderliggende cultuur en de impliciete informele opvoeding rond gender herkennen (waarbij vaak wordt aangeleerd dat gedrag van daders en de gevolgen voor slachtoffers te wijten zijn aan cultuur, instinct, biologie, ...). Tegelijkertijd is dit werk belangrijk om te begrijpen hoe het mediaverhaal over geweld door leeftijdsgenoten verhindert dat de minder opvallende, alledaagse vormen ervan worden gezien, waarbij ouders niettemin meer mogelijkheden hebben om vroege symptomen te herkennen, eerste vormen te herkennen en mogelijkheden te creëren om in te grijpen bij hun kinderen, of in synergie met scholen en lokale middelen.

Pauze 15"

Vorbereiding van de activiteiten

Hervatting van de activiteiten

Nodig nu de groep uit om verder te kijken dan de media en vraag de deelnemers om na te denken over de dagelijkse familiale, relationele en schoolse ervaringen van jongens en meisjes. De opdracht verkent waar het nieuws NIET op focust en, in het bijzonder, op gedragingen en attitudes waarin minder evidente vormen van geweld verborgen zijn, maar die belangrijke alarmbellen doen rinkelen die moeten worden herkend. Vraag de deelnemers om terug te keren naar hun subgroep en te werken aan de vragen op blad 4.

BLAD 4

Welke houdingen en gedragingen kunnen voor zo'n gewelddadig incident als mogelijke rode vlaggen worden aangemerkt? Geef voor elk van deze ervaringen aan welke van toepassing waren op:

- degenen die geweld pleegden
- degenen die geweld ondergaan
- mannelijke en vrouwelijke getuigen

Wat het identificeren van deze houdingen en gedragingen moeilijk maakt?

Welke houdingen en gedragingen kunnen medeplichtig zijn aan deze vormen van geweld?

- van de kant van de school en haar personeel (minimalisering, homofobe houding van leraren, niet verwijderen van homofobe graffiti, onduidelijk schoolbeleid met betrekking tot uitingen van geweld en verschil)
- door jongeren
- van ouders
- de omgeving en cultuur

Welke gedragingen, acties en houdingen beschrijven hoe u als ouders zou reageren of in het verleden hebt gereageerd?

Vorm na deze activiteit opnieuw een grote groep en laat de woordvoerders van de verschillende groepjes verslag uitbrengen over hun activiteiten en overwegingen. De begeleider vat deze feedback samen op een poster (alarmbellen, beperkingen en mogelijkheden om ze te identificeren; medeplichtigheid; reeds genomen of nog te nemen maatregelen). Het is belangrijk alle overwegingen van de groep te bespreken besproken. Sluit af met enkele nuttige richtlijnen voor te ondernemen acties.

15 minuten

Einde en conclusie van de 2de module

De reflecties waarmee de tweede module wordt afgesloten, maken een synthese van de inhoud en de overwegingen die naar voren zijn gekomen, waarbij de belangrijke rol wordt onderstreept die volwassen referentiefiguren spelen bij het identificeren en herkennen van signalen. Begeleiders moeten het belang van deze rol koppelen aan de bereidheid van ouders om actief, respectvol en niet-oordelend te luisteren naar hun kinderen, waarbij zij signalen van geweld niet minimaliseren of negeren, en na te denken over gedrag en de te maken keuzes, mede op basis van informatie over lokale hulpdiensten.

Bij het afsluiten van de workshop moeten de begeleiders kort vermelden hoe de aandachtspunten in de volgende module aansluiten bij die welke al zijn behandeld. In het bijzonder moet de figuur van de geweldpleger of -schrijver worden belicht, waarbij eraan wordt herinnerd hoe geweld niet alleen verband houdt met de gendercultuur, maar ook beantwoordt aan specifieke behoeften en de ontwikkelingstaken bemoeilijkt die jongens en meisjes moeten leren hantieren. Bovenal introduceert deze afsluitende toelichting de derde en laatste module, gewijd aan het opstellen van een interventieprotocol dat voorziet in een directe betrokkenheid van de ouders, samen met de jongeren, de scholen en de lokale instellingen, bij het optreden ter preventie en bestrijding van geweld onder leeftijdsgenoten. In die zin vormen de beschouwingen over de mannelijke en vrouwelijke geweldplegers een belangrijke stap om de noodzaak in te zien van acties die niet alleen bestraffend zijn, maar erop gericht zijn een wijdverspreid opvoedingsklimaat tegen geweld op te bouwen, bestaande uit nieuwe gevoeligheden, naast een gecoördineerd netwerk van diensten, interventies en op maat gesneden projecten.

Zoals ook vermeld bij de afsluiting van de eerste module, is deze afsluitende fase een gelegenheid voor de deelnemers om twijfels, vragen of de behoefte aan verduidelijking te verwoorden (fiche 2).

Herinner ook hier iedereen aan de tijd en datum van de volgende en laatste afspraak.

Belangrijke elementen voor begeleiders:

Kies nieuwsberichten die relevant zijn voor de schoolcontext, waarbij jongeren met elkaar te maken hebben (binnen en buiten de school), inclusief episodes van cybergeweld.

In het geval van geweld tegen vrouwen focust het nieuws vaak op voorvallen van fysiek geweld. Er wordt minder aandacht besteed aan vormen van indirect geweld (die stereotiep als vrouwelijk worden beschouwd), die weliswaar moeilijker waar te nemen zijn, maar nog toch vaak voorkomen. De begeleider moet de groep aanmoedigen om zowel aan directe als aan indirecte vormen van geweld te werken, te beginnen met het dagelijkse leven van hun zonen en dochters, maar ook met hun eigen ervaringen, zelfs in virtuele omgevingen.

Ruimte bieden voor kritische observatie van het dagelijks leven van jongeren is een kostbare kans voor ouders. Het is voor hen echter vaak geen gemakkelijke opdracht, en sommige ouders kunnen aanvankelijk moeite hebben om voorbeelden en ervaringen te vinden. In de beginfase moet de begeleider aan elke subgroep vragen of ze de doelstellingen duidelijk begrijpen en, waar hulp nodig is, zelfs erbij gaan zitten, luisteren naar de bespreking en suggesties geven waar nodig.

Een andere mogelijkheid is het bespreken van casestudies (zie bijlage met casestudies). Ook deze oefening begeleidt de deelnemers om te reflecteren over dynamieken in het dagelijkse leven.

Vorbereiding van de activiteiten

Mogelijke oefeningen/voorstellen ter voorbereiding van de volgende bijeenkomst

BLAD 5

Probeer je dagelijkse leven te bekijken met een genderbril op.

Onderzoek wat er in jouw omgeving al aanwezig is om geweld onder leeftijdsgenoten te voorkomen en aan te pakken: diensten, interventies, verenigingen, culturele mogelijkheden, enz.

Methodologieën

Coöperatief leren
Vraagstelling op basis van denken
Discussies

Bijlage 1

Bijlage 1: Dalia aly, slachtoffer van wraakporno

“Op mijn 15e verwoest door de jongen van wie ik hield”

Publicatie: 20.01.2022 Davide Giancristofaro Alberti

Vandaag: De zaak van de 20-jarige studente Dalia Aly, slachtoffer van wraakporno toen haar vriend een intieme video online plaatste. Een leven verwoest op 15-jarige leeftijd door de jongen van wie ze hield, het verhaal van Dalia Aly. De 20-jarige, nu studente aan de Polytechnische School van Milaan, werd het slachtoffer van een privévideo die door haar ex-vriendje werd gepost. “Het verspreidde zich eerst onder een groep vrienden, het was een soort van normale gang van zaken tussen mijn ex-vriend en zijn vrienden,” legde de jonge vrouw uit. De privévideo werd vervolgens “gedeeld met mijn hele school, vervolgens door de hele stad, en bereikte zo een nationale verspreiding”.

Dalia Aly merkte op: “Ik voelde me erg teleurgesteld in de mensen die dicht bij me stonden en een systeem dat dit allemaal toeliet. Dit zou niet gebeurd zijn als ik een man was geweest. Ik was erg boos dat ik werd afgeschilderd als beschaamd, terwijl dat niet is wat ik voelde. Ik ben er nog steeds trots op dat ik mijn vrijheid kan uiten, maar dat ik werd afgeschilderd als een hoer en een bitch deed me veel pijn. Ik heb altijd de behoefte gevoeld om te reageren, om hier te komen en te kunnen praten over en mijn perspectief te verspreiden».

“Een klasgenoot van mij verontschuldigde zich. Ik werd gepest van het tweede tot het vijfde jaar van de middelbare school en dit verergerde de opmerkingen en grappen,” vertelde Dalia Aly aan Serena Bortone: “De pijn was te veel, ik sloot mezelf op in een bubbel. Het kostte me een lange tijd om de pijn te verwerken. Ik probeerde te voorkomen dat het microgeweld mij zou beïnvloeden. Ze zeiden dat het mijn schuld was, dat ik de gevolgen had moeten verwachten. Mijn ouders hebben me geholpen: er was een eerste moment van shock. Maar daarna steunden ze me enorm en beseften ze dat ik het slachtoffer was”. (MB update)

De zaak van Dalia Aly komt nu opnieuw in de schijnwerpers te staan. In de uitzending van Rai Uno, Vandaag is opnieuw een dag, zal namelijk worden onderzocht wat er is gebeurd met deze 20-jarige studente aan de Milan Polytechnic, slachtoffer van wraakporno door haar ex-partner. “Vier jaar geleden,” vertelde Dalia Aly zelf enkele dagen geleden aan de krant La Stampa, “postte mijn ex-partner een intieme video van mij onder zijn vrienden. Deze kwam op enkele Telegram-kanalen terecht en maakte mijn leven op school tot een hel.”

Binnen een paar uur na het incident werd de smartphone van het slachtoffer, dat in Lombardije studeert maar oorspronkelijk uit Cosenza, Calabrië komt, overspoeld met meldingen die haar waarschuwden voor wat er gebeurde: duizenden mensen konden haar naakte lichaam zien. De expliciete video verwees naar een gebeurtenis in mei 2017, toen Delia en haar ex-partner samen hadden besloten om zich te filmen, maar met de afspraak dat de video privé zou blijven. “Ik had niet gedacht dat onze video op zo’n grote schaal gedeeld zou worden. Ik vertrouwde hem,” zei ze opnieuw aan La Stampa.

Bijlage 2

Bijlage 1: Dalia ally, 20-jarig slachtoffer van wraakporno: “Mijn vrienden lachten

Het probleem is dat degenen die Dalia kenden, onmiddellijk de hoofdrolspeelster uit dat film-pje herkenden: “Haar klasgenoten lachten de leraren uit wanneer ze vroegen hoe een film-pje, dat duidelijk naar mij verwees, viraal kon gaan. Tijdens de verkiezingen voor de school-vertegenwoordigers, waarbij ik kandidaat was, gebruikte mijn tegenstander dat materiaal om mij in een slecht daglicht te stellen.”

“Enkele van de leerkrachten waren erg hard tot mij en vroegen zich bijvoorbeeld af wat mijn overleden familieleden zouden denken als ze nog in leven waren”. Gezien de helse situatie waarin zij verkeerde, besloot Dalia aangifte te doen, maar het onderzoek verloopt erg traag: “Geen gehoor in zicht, geen belangrijke updates.”

Bijlage 2: pesterijen en homofobie tegen een 14-jarige op een Brusselse middelbare school

Beledigingen, bedreigingen, zelfs urine die werd gegooid, allemaal ten koste van een 14-jarige homoseksuele leerling op een middelbare school in Brussel. LGBTI+ rechtenorganisatie Cavarria heeft aan de kaak gesteld wat er twee jaar geleden met een adolescent is gebeurd. Zoals op hun informatieportaal staat “zal de officier van justitie van de jeugdrechtbank van Brussel de gevallen van pesterijen, bedreigingen en vernederingen evalueren waaraan een 14-jarige leerling van de middelbare school in Brussel in 2015 werd onderworpen. Aanvankelijk beschouwd als eenvoudige beledigingen door de officier van justitie, vocht de familie van de student met advocaat Felix Beckers terug.”

Pestgeval – Zoals nog te lezen is op de webpagina van Cavarria, “is dit de zoveelste episode van homofoob pesten dat dagelijks plaatsvindt op scholen in België, deze keer maakten de ouders het verschil door de problemen van hun zoon op te merken en door contact op te nemen met het gratis nummer van de hulplijn, om steun te vragen.”

Studenten beledigd en vernederd – “In bijna

“Je bent een flikker”.
De klacht van de Gay Help Li-
ne-advocaat: “Jeugdrechter
beoordeelt zwaarte”

alle gevallen van pesterijen tegen lesbische meisjes en homoseksuele jongens – verklaart Ann Claes, manager bij hulplijn Lumi en woordvoerder van Cavarria – blijven slachtoffers zwijgen, omdat veel kinderen er de voorkeur aan geven de voorvallen niet te melden, omdat zij bang zijn voor de reactie van ouders die vaak niet weten dat hun kinderen lesbisch of homoseksueel zijn. Daarom vinden wij het belangrijk dat de jeugdrechtbank van Brussel wat de jongen heeft meegemaakt niet als een belediging beschouwt, maar de inspanningen van de leerling en zijn familie steunt nadat het kind werd beledigd, vernederd en gedwongen was van school te veranderen en het schooljaar te

missen.”

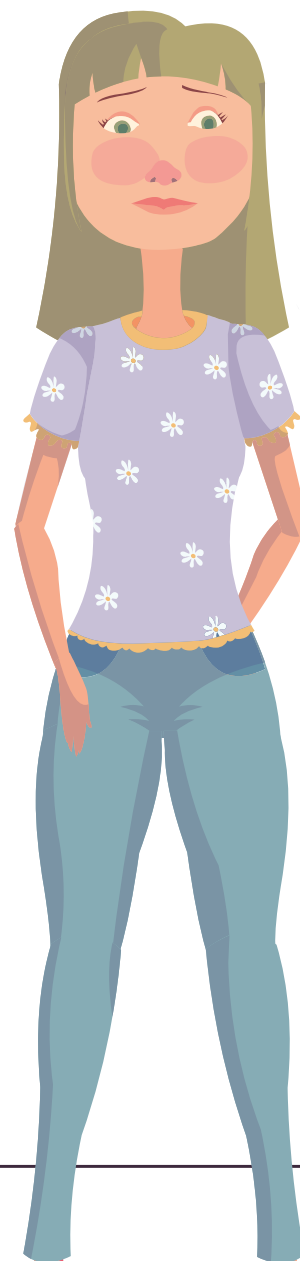
Pesten op een Brusselse middelbare school – De feiten dateren van oktober 2015, herhaalt Cavaria, het slachtoffer was 14 jaar oud, “toen hij een reeks spraakberichten begon te ontvangen op de klas chat van een klasgenoot. De chatberichten, werden herhaald, continu, van een beledigende en homofobe aard, zoals: “Ik ruik een flikker,” “je bent een klootzak, je bent een flikker,” “zuig ballen”, en andere kwetsende en beledigende zinnen. Bovendien hadden de leerlingen ook besloten om de jongen een “urinebad” te geven met flessen die ze buiten de school hadden gevuld, een voorval dat alleen werd vrijdeld dankzij een klasgenoot die de jongen vertelde wat er stond te gebeuren.”

Aanklacht door de ouders – De ouders van de jongen, na kennis te hebben genomen van de feiten en de gesproken boodschappen te hebben beluisterd, “namen onmiddellijk contact op met de directeur van het instituut. Nadat hij de ouders had verzekerd dat hij alle passende maatregelen zou nemen, minimaliseerde de directeur het voorval en verzette hij zich aanvankelijk tegen het verzoek om de afdeling van de jongen te wijzigen. Enkele dagen later vroegen de ouders van het jonge slachtoffer in een ontmoeting met de directeur of hij de ouders van de jongens had ingelicht over de ernst van de klachten en welke maatregelen hij in dit verband had genomen. Op deze vragen was het antwoord van de directeur uiterst ontwijkend.”

Diefstal van jas – Ann Claes legt verder uit: “Het schoolhoofd vroeg de ouders te wachten, geduld te hebben, niet boos te worden en stelde, zonder enige actie tegen de pester te ondernemen, voor zich te wenden tot de psychologische dienst van de school om de feiten nogmaals aan de kaak te stellen. Na enkele gesprekken met de schoolpsycholoog ontvingen de ouders geen nieuws meer over het voorval. Vervolgens deelden de ouders het schoolhoofd mee dat de jas van hun zoon was gestolen; ook hier werd geen actie ondernomen.”

Lijden in stilte – “Wat het door de ouders gemel-

de gedrag van de directeur betreft, – besluit Claes – wachten wij nog steeds op de uitkomst van het onderzoek van de officier van justitie, maar wij doen een beroep op minister Fedeli, om een inspectie in te stellen in de Newton middelbare school in Brussel om de feiten te verifiëren en te voorkomen dat andere leerlingen in stilte lijden.”

Bijlage 3

Bijlage 3 Vijftienjarig meisje geslagen door zeven meisjes over jongen: politie arresteert vier vijftienjarigen

Vijftienjarige geslagen door leeftijdsgenoten voor een jongen twijfelachtig. “Die nacht hebben ze mij” omsingeld en zijn handen Aan”

Zeven meisjes sloegen haar. Ze filmde zelfs hun daden en plaatste het op sociale media. Allemaal om een omstreden jongen. Drie belandden op last van de rechter onder huis-arrest. Eén in een gemeenschap. Allen 15 jaar oud, worden ze beschuldigd van stalking, verwondingen en mishandeling. De andere drie vrienden tegen wie een onderzoek loopt, waren nog geen 14 jaar oud en dus te jong voor vervolging. De feiten: in april meldde het slachtoffer, een meisje dat al lang in het vizier van haar klasgenoten was, zich bij het hoofdbureau van de politie om de agressie te beschrijven bij de bushalte aan de school. Ze zei dat ze was bediigd, aangevallen en op de grond gegooid.

Van de spoedafdeling bracht ze het rapport mee waarin melding werd gemaakt van een hoofdwond. “We moeten niet bang zijn om te spreken – zei de provinciale commandant van de politie Frank Hessels – dit onderzoek is het bewijs dat aangifte doen werkt.”

Vrouw pesten in de nachtclub. Veroordeling voor aanranding.

Antwerpen, 8 juni 2021 – Antwerpen, vier vrouwen omsingelden en betastten een “rivaal”: “Het was bedoeld als een grap”. Voor de volwassenen dader was de straf 10 maanden. Het ging om een “grapje” dat echter al snel uit de hand liep en uitmondde in een aanklacht en veroordeling wegens aanranding. Vier meisjes in de discotheek hadden een meisje van dezelfde leeftijd omsingeld, dat “schuldig” was aan het stelen van haar vriendje van een van hen. Ze begonnen haar provocerend aan te raken, waarschijnlijk om haar te vernederen. Deze afrekening, of liever intimidatie, kwam voor de rechtbank van Antwerpen terecht met een ernstige beschuldiging van seksueel geweld in groepsverband. Onder de vier meisjes op het moment van de feiten waren er drie minderjarig, door de jeugdrechtbank veroordeeld tot een werkstraf. De vierde vrouw, meerderjarig,

werd veroordeeld en tot 10 maanden veroordeeld, nadat de openbare aanklager om een jaar en 4 maanden had gevraagd.

“Het was een gênante situatie, de zoveelste daad van pesterij door toedoen van die meisjes,” zei het slachtoffer voor de rechtbank. “Die avond in de discotheek hebben ze me omsingeld en betast”, verklaarde het slachtoffer, dat nu 22 jaar oud is. “Ik wist dat er geen seksuele bedoeling was in hun gebaar, maar ik was doodsbang voor deze meisjes,” voegde ze eraan toe. De verdachte ontkende de feiten niet, maar benadrukte dat het “maar een grapje was. Natuurlijk met slechte smaak, en ik had niet gedacht dat ze ons zou aangeven. Ik heb ook onmiddellijk mijn excuses aangeboden”. Voor de officier van justitie waren het echter “ongewenste handelingen en zelfs als er geen seksueel opzet was, kunnen we niet anders dan het gebeurde als seksueel groepsgeweld beschouwen”. Deze hypothese werd gedeeld door de rechters met een veroordeling.

MODULE 3

Peer violence: wat kunnen we doen?

Doelstellingen:

De derde module is bedoeld om de deelnemers te helpen zichzelf te zien als belangrijke figuren bij het aanpakken van het probleem van geweld tussen jongeren en om te ondersteunen in preventie- en interventiestrategieën. De module wil hen helpen inzien hoe zij een actieve, kritische en proactieve rol kunnen spelen binnen een netwerk van scholen, gezinnen en de omgeving, hoe zij een rol kunnen spelen in het opbouwen en bewaken van zo'n netwerk. Een alliantie waarbinnen zij kunnen werken aan het creëren en ondersteu-

nen van een culturele omgeving (binnen en buiten de school) die verschillen waardeert, zich gevoelig verklaart voor gender, zich verzet tegen geweldsfenomenen en in staat is actief zijn steun te betuigen aan wie zich in gespannen omstandigheden bevindt. Samengevat zijn de doelstellingen:

1. te onderkennen hoe elke ouder of voogd het fenomeen van geweld door leeftijdsgenoten kan aanpakken, door te vermijden dat zij hun rol zien als het delegeren van verantwoordelijkheid (aan de school of aan deskundigen) of dat zij zich, tegenover deze complexe en lastige taak, de enige voelen die verantwoordelijk is voor de preventie en het beheer ervan.
2. technieken en mogelijkheden te onderkennen voor samenwerking tussen ouderfiguren, scholen en plaatselijke diensten bij de totstandbrenging van educatieve referentiepunten ter bestrijding van geweld en ter versterking van verschillen.

Drie billboards te leveren

Te gebruiken materialen

Vorbereiding van de activiteiten

Groeten en inleiding tot de inhoud van de derde module

Ook in deze module zal de groep een korte samenvatting krijgen van de eerder behandelde onderwerpen, waarbij een verband wordt gelegd met de onderwerpen die voor deze laatste module zijn gepland.

Activiteit: geweldloosheid in kaart brengen

Deel één: de verkenning van de individuele dimensies die een geweldloosheidskaart vormen

Tijdens de eerste module en tijdens het brainstormen had de groep de gelegenheid om te werken aan het in kaart brengen van ervaringen met geweld onder jongeren. Het voorstel is nu om een kaart op te stellen, met voorbeelden van onderwerpen, interventies en diensten die tegen geweld werken of zouden kunnen werken. Ga opnieuw te werk door iedereen in drie subgroepen te verdelen, die elk de taak krijgen hun eigen kaart uit te werken en te detailleren door hun focus op een bepaald gebied te leggen:

- de school (van de structuur tot de figuren die er werken);
- de gezinnen (van de afzonderlijke gezinseenheid, tot de ouders samen, tot een of andere organisatorische groep)
- het grondgebied (lokaal/mondiaal).

Om verder te gaan krijgt elke subgroep de volgende oriënterende vragen voorgelegd (blad 6). Elke subgroep moet haar waarnemingen op een poster weergeven.

BLAD 6

Welke middelen bestaan er op het gekozen gebied (school, gezin, grondgebied) reeds om geweld door leeftijdsgenoten te voorkomen en aan te pakken?

Kunt u zich voorstellen om het contact met deze werkelijkheden te identificeren en te activeren? Hoe?

Wat ontbreekt er volgens u op het gekozen gebied (school, gezin, grondgebied) aan preventie en bestrijding van geweld onder jongeren en welke prioriteit zou u geven aan het creëren van alternatieven? De uitnodiging is om mogelijke activiteiten, evenementen, momenten van uitwisseling, synergieën, enz. te bedenken.

Pauze 15"

45 minuten

Hervatting van de activiteiten:

Na een korte pauze zal woordvoerder van de subgroep de resultaten presenteren. De volgende vragen kunnen worden gebruikt als leidraad voor deze collectieve sessie:

- Wat heb je ontdekt tijdens het werk met je subgroep?
- Welke van de ontdekte middelen zijn momenteel beschikbaar? Hoe kunnen we ze activeren?
- Wat ontbreekt er nog? Welke alternatieven heb je besproken?
- Op welke obstakels kunnen de voorgestelde alternatieven stuiten? Hoe kunnen we die aanpakken?

De groepen presenteren hun werk en proberen daarna vraag vier op een transversale manier te benaderen, om zo de gedachten over de verbanden tussen de drie verschillende gebieden te stimuleren. Op dit punt kunnen de inzichten uit de verschillende gebieden worden beschouwd als drie lagen van één enkele kaart, waarbij het concept wordt versterkt door de drie voltooide posters fysiek met elkaar te verbinden.

Belangrijke elementen voor de facilitator

Deze activiteit kan ingewikkeld zijn voor ouders die niet geloven dat zij een actieve rol hebben of kunnen spelen in de school en op het gebied van de leerstof (of misschien zelfs daarbuiten). Juist daarom vraagt de opdracht aan de deelnemers om verder te gaan dan de familiedimensie alleen, bestaande hulpbronnen te herkennen en te benutten of te overwegen bij te dragen aan (of zelfs alleen maar te denken aan of steun te verlenen aan) de ontwikkeling van nieuwe hulpbronnen op gebieden, zoals de school of de gemeenschap, waar zij, zelfs zonder eerdere ervaring, rollen als ouders en bur-

gers herkennen.

Op deze laatste vergadering is het van cruciaal belang om figuren uit de onderwijsgemeenschap uit te nodigen – van leraren, tot opvoeders, vertegenwoordigers van scholen, consultants.

Dat de subgroepen aantonen dat zij op de hoogte zijn van bestaande middelen is niet belangrijk. De activiteit vormt in feite een impliciete uitnodiging en een motief om deze middelen buiten de workshop om te verkennen. De begeleider kan de groep zo nodig vragen om meer tijd te besteden aan het tweede deel (het denkproces en het brainstormen). Dit heft de beperkingen op voor het bedenken van hoe activiteiten, evenementen, momenten van uitwisseling, synergieën kunnen worden gelegd, gegeven de latere mogelijkheden om na te gaan of ze al bestaan of gerealiseerd kunnen worden. Moedig de ouders aan om zichzelf te zien als mensen, burgers, werknemers en niet te vergeten om deze interesses, vaardigheden en passies te benutten en toe te passen op het creatieve werk dat voor hen ligt. De plenaire sessies bieden ook de mogelijkheid tot interactie tussen de drie subgroepen, zodat elke deelnemer informatie of reflecties kan inbrengen over alle drie de dimensies die worden verkend.

Vorbereiding van de activiteiten

Tweede deel: mogelijke procedures tussen scholen, gezinnen en het grondgebied

Het werk tot nu toe wordt voortgezet rond de samengestelde kaart, die de scholen, de gezinnen en het grondgebied omvat. Nodig de deelnemers uit om na te denken over de netwerken en verbindingen die deze niveaus zouden kunnen samenhouden en om te begrijpen hoe ze moeten worden opgebouwd en in stand gehouden, met bijzondere aandacht voor de rol die ouders hierin kunnen spelen.

Vraag elke deelnemer om individueel enkele minuten na te denken over de vragen van fiche 7 en, indien mogelijk, enkele notities te maken

voor een latere discussie. Deze vragen nodigen de ouders uit om de onderzochte opties (tussen de bestaande middelen en de middelen die nog moeten worden uitgewerkt) opnieuw te bekijken en zich voor te stellen dat ze nu worden geplaatst in een mogelijke procedure, waar ze zouden kunnen worden gecoördineerd en synergetisch zouden kunnen zijn, zodat ze samenkomen rond het beantwoorden van de ontwikkelingsbehoeften van jongeren en de opleiding.

BLAD 7

Wat zou deze drie dimensies (school, gezinnen en grondgebied) in staat stellen samen te werken? (b.v. instrumenten, activiteiten, communicatie ...)

Als je denkt aan de gemeenschap, de school van kind en de volwassen/ouderpopulatie, welke huidige sterke punten voor het coördineren van dit gezamenlijke werk kan je je dan voorstellen? Wat zijn de zwakke punten?

Van welke bestaande en actieve middelen, relaties en netwerken bent u op de hoogte?

Bij de opening van het werk in groep kan ieder zijn opmerkingen en voorstellen beschrijven, die de begeleider (rond sleutelwoorden) op een nieuwe collectieve poster zal vermelden. Tijdens de bespreking van deze elementen zullen ze de voorlopige inhoud en methodes bepalen voor het structureren van mogelijke premissen voor het creëren van een school-familie-gemeenschapsprotocol en voor het onderzoeken van mogelijke verbanden met andere mechanismen en met het pact voor medeverantwoordelijkheid op onderwijsgebied. Geef de poster na afloop een titel, bijv: "Een protocol voor scholen, gezinnen en gemeenschap: enkele stappen in die richting".

Belangrijke elementen voor de begeleiders

Vraag de deelnemers om voor elk onderzocht thema na te denken over de specifieke rol die elke ouder in dit verband zou kunnen spelen, individueel of binnen een groep van ouders. Te onderzoeken houdingen en problemen (indien aanwezig) zijn bijvoorbeeld die welke betrekking hebben op het delegeren van verantwoordelijkheden aan scholen of sociale diensten in het algemeen. Andere houdingen kunnen wijzen op een zeker wantrouwen tegenover de school of de gemeenschap. In dit geval moet de begeleider proberen te achterhalen wat de redenen hiervoor zijn (bv.: scholen en gemeenschappen die als vijandig, afwijzend of uitsluitend worden

ervaren; een school die als overmatig bureaucratisch wordt ervaren, enz.)

Breid de discussie uit door de groep uit te nodigen na te denken over twee zaken:

- individuele situaties waarin een procedure zou kunnen worden voorgesteld (zoals vergaderingen, bijeenkomsten, communicatie-uitwisselingen, evenementen, bijeenkomsten die door de school worden gepromoot en in de gemeenschap worden gehouden, culturele evenementen bestemd voor alle burgers die binnen de school worden gehouden), en
- de structuur die een dergelijk engagement nodig heeft om doeltreffend te kunnen werken (bv. geleidelijke betrokkenheid van een

groter aantal ouders of verenigingen; toezicht op de procedures naarmate ze zich ontwikkelen; evaluatiemethodologie).

De bemiddelaars moeten evenveel ruimte besteden aan de bespreking van de sterke en de zwakke punten in het definiëren van werk dat alle drie niveaus verbindt. Niet alleen. De coördinatoren mogen niet vergeten hoe vermoeiend het is om deze verantwoordelijkheden op zich te nemen, vooral gezien het gebrek aan sociale participatie van de mensen, als proactieve en kritische burger in een leidende rol.

30 minuten

Einde van de derde module

Bij het afsluiten van deze laatste bijeenkomst kan de begeleider de belangrijkste etappes van de ondernomen reis nog eens overlopen, door de aandacht te vestigen op het geproduceerde materiaal, de geformuleerde overwegingen en de vragen die werden gesteld door degenen die aan de bijeenkomsten hebben deelgenomen en er energie uit hebben geput. Deze erkenning is bijzonder belangrijk opdat de ouders (vooral zij die weinig ervaring hebben op het gebied van inspraak of vertegenwoordiging) het belang van hun betrokkenheid zouden begrijpen en van wat zij kunnen bijdragen aan het opstellen van een protocol tegen geweld door leeftijdsgenoten, dat begrijpt hoe school, gezin en gemeenschap geïntegreerd kunnen worden. Om verdere betrokkenheid te bevorderen, kunt u de groep aan de hand van de suggesties in blad 8) enkele ideeën opdoen.

BLAD 8

Wat vind ik onmogelijk?

Wat kan ik meteen doen?

- als ouder binnen mijn gezin
- op de school waar mijn kind naartoe gaat
- in de omgeving waarin ik woon en/of waar ik werk
- Waar denk ik in de nabije toekomst aan te gaan werken?

Waar denk ik de komende tijd aan te gaan werken?

Aanbevolen bronnen

Conclusie en evaluatie van de drie modules van de cursus

Geef de deelnemers papier en pen om de laatste overwegingen en de evaluatie van de drie modules te vergemakkelijken, met behulp van de “Handevaluatie”.

Vraag de deelnemers om een omtrek van hun hand te tekenen en noteer op elke vinger het volgende:

- Duim: iets goeds, iets dat ze interessant vonden;
- Index: iets waar ze op willen wijzen (kan goed of slecht zijn);
- Midden: iets slechts, iets dat ze niet leuk vonden of niet interessant vonden;
- Ringvinger: iets dat ze zullen koesteren uit

de module;

- Pink – iets dat ze willen toevoegen (kan positief of negatief zijn); Palm – Een voorspelling voor de toekomst – Wat gaan ze nu doen?

Methodologieën

Coöperatief leren
Discussie

Juridische documenten, onderzoek en publicaties

Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention, full text, English), 11.05.2011
<https://rm.coe.int/168008482e>

The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention): Questions and answers
<https://rm.coe.int/istanbul-convention-questions-and-answers/16808f0b80>

Council of Europe. Raising awareness of violence against women. Article 13 of the Istanbul Convention:
<https://rm.coe.int/168046e1f1>

EIGE – European Institute for Gender Equality – <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-vio->

[lence](#)

FRA – European Union Agency for Fundamental Rights. Violence against women: an EU-wide survey – <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/violence-against-women-survey/survey-information>

UNESCO and UN Women. Global Guidance on Addressing School Related Gender-based Violence (2016) – <https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2017/violence-against-women-2017-03ws-schoolrelated-gender-based-violence-guidance-UNESCO-UNWomen.pdf>

UNESCO Behind the numbers: ending school violence and bullying <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483/PDF/366483eng.pdf.multi?fbclid=IwAR0iTHitKenREc1IAKRxt3CM-q3Wlaa9EvsI9IkAgYIGbvc-cRfSEsPQXBRk>

World Health Organization. School-based

violence prevention. A practical handbook (2019) – <https://www.unicef.org/media/58081/file/UNICEF-WHO-UNESCO-handbook-school-based-violence.pdf>

[wp-content/uploads/2018/09/Whole-School-Approach-to-Prevent-SRGB-V-Minimum-Standards-Framework-UNGEI.pdf](https://www.unicef.org/media/58081/file/UNICEF-WHO-UNESCO-handbook-school-based-violence.pdf)

United Nations Girls' Education Initiative. A whole-school approach to prevent school-related gender-based violence: Minimum Standards and Monitoring Framework – <https://www.icmec.org/>

Websites, projecten

Myths concerning violence against women and girls: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/factsheet-eu_action_to_combat_violence_against_women-2019.pdf

Global women's rights organization
<https://www.womankind.org.uk/>

Safe and welcoming schools
<http://www.endvawnow.org/en/articles/1756-safe-and-welcoming-schools.html>

Violence in schools – <https://www.coe.int/en/web/children/violence-in-schools>

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Partnership:

Het project omvat 4 landen en 5 organisaties:

ActionAid Italia, Italië

ActionAid Hellas, Griekenland

AFOL Metropolitana, Italië

CPE – Centrul Partneriat pentru Egalitate,
Roemenië

UCLL – UC Limburg, België

act:onaid

Afol
METROPOLITANA
collegiamo il lavoro

CPE
CENTRUL PARTENERIAT
PENTRU EGALITATE

**UC Leuven
Limburg**
MOVING MINDS

De inhoud van deze Toolkit vertegenwoordigt alleen de mening van de auteurs en is hun verantwoordelijkheid.
De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de daarin opgenomen informatie.